Any II. Núm. 94 - Barcelona, dijous, 13 novembre 1930

MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA, ART I POLÍTICA

Preu : 20 cèntims - Pelai, 62. Telèfon 15300. - Subscripció : 2'50 pessetes trimestre

A tot el món es celebren eleccions. I a Espanya?

El partit demòcrata triomfa als EE. UU.

Una sorpresa electoral, tan imprevista com vulgueu, però molt lògica si n'examineu unes causes que fins abans de les eleccions només devien tenir la categoria d'uns imponderables vulgars, ha donat la victòria al partit demòcrata, que els caricaturistes nordamericans representen en la figura d'un ase, contra el partit republicà, que els caricaturistes representen en l'elefant.

Calia elegir 34 senadors entre els 96 amb què compta el Senat, i gairebé tota la Cambra de Representants, o sigui 431 diputats entre 435. A més, devien ésser elegits una trentena de governadors. Abans de les eleccions el Senat tenia 56 republicans,

El Capitoli de Washington

39 demòcrates i un laborista ; i la Cambra, 261 republicans, 164 demòcrates i un laborista, o socialista.

Resultats : tant al Senat com a la Cambra, republicans i demòcrates han empatat, els socialistes han perdut, i la situació parlamentària depèn d'uns quants republicans, dits «impurs», que per instint de protesta voten sempre contra el qui mana. La situació, doncs, és favorable als demòcrates. No obstant, cal tenir en compte que el Parlament nou no es reuneix fins el mes de desembre de l'any vinent ; per conseqüent, l'efecte d'aquestes eleccions és com el de les bombes d'explosió retardatària.

Els republicans governaven des de la fi del mandat del president Wilson. Wilson fou succeït per Harding, que va morir abans d'acabar el seu mandat. En morir Harding, va pujar al poder Coolidge, que fins llavors era vice-president. Coolidge fou reelegit i

Roosevelt, la personalitat més destacada del partit demòcrata, en les recents eleccions

l'ha succeït Hoover. Total : els republicans són al Poder des de poc temps després de finida la guerra. L'elefant s'ha fet tips d'atropellar l'ase.

Als Estats Units, el partit demòcrata, el del poble, o sigui el de l'ase, representa la innocència política contra la massa enorme de l'elefant. L'ase va governar durant el període de la guerra europea. Vista al cap d'uns quants anys de distància, la política de l'ase fa honor a un poble. La intervenció en la guerra europea, el fet d'haver aconseguit arbitrar un conflicte europeu de tanta magnitud era l'aspiració màxima dels Estats Units, un triomf que un home com Monroe, el doctrinari de l'americanisme, no hauria pogut ni somiar. Orgullós com és, el poble dels Estats Units va saber fingir que la intervenció en els afers europeus no li interessava, i el demòcrata Wilson fou succeït per un republicà. Apariències, més de forma que de fons, abonaven l'elefant contra l'ase : les tesis de Wilson i la manera de produir-se, massa característiques d'un professor inflamat de la fe més pura, deixaven el partit de l'ase en situació una mica compromesa. Però totes aquestes apariències no tenien cap valor davant el propòsit de dissimular els beneficis que reportava el fet d'haver enviat més d'un milió de soldats a Europa. Després d'uns quants anys de gerència del partit de l'ase calia portar al Poder l'elefant, calia evitar que l'ase fes cabrioles d'entusiasme i deixar que l'elefant anés fent, i amb la sorneguería que el caracteritza anés collint amb la trompa els beneficis extraordinaris d'ordre material i de prestigi que la guerra havia fet germinar a tot arreu.

Entretant s'han produit fets d'índole diversa. Mentre l'elefant es bevia l'aigua del bany, l'ase no dissimulava la seva preferència pel vi. Sense que es pugui afirmar que tots els demòcrates són «humits», o sigui partidaris de l'abolició de la llei Volsteal, que prohibeix la venda d'alcohols, i sense que es pugui dir que tots els republicans són «secs», es pot assegurar que la major part del partit demòcrata és partidari de l'abolició de l'esmena 19 de la Constitució defensada pels republicans. Aquesta ha estat una de les causes del triomf de l'ase contra l'elefant.

Per altra part, la crisi dels negocis, que va tenir una manifestació de violència l'any passat a la Borsa de Nova York, i que aquesta mateixa setmana encara ha tingut repercussions catastròfiques a Borsa, ha afectat les indústries i el comerç, i segons xifres oficials, hi ha més de tres milions d'homes sense feina. Aquestes xifres, segons càlculs dels sindicats obrers, sembla que s'eleven a cinc milions d'homes sense feina. La llei nova relativa a les tarifes duaneres sembla que ha empitjorat la crisi. Aquesta crisi ha vingut després de cinc o sis anys d'una prosperitat material tan formidable que, segons els observadors més atents, cap país ni cap imperi del món no havia vist mai una cosa semblant. Coolidge, l'home que ha tingut la sort de presidir aquest període, ha fet molt difícil la feina del seu successor. El nom de Coolilge està vinculat amb l'època de la «prosperitat material inaudita».

Un corresponsal del *Journal de Genève* creu haver descobert una tercera causa de la derrota de l'elefant. Aquesta causa, en opinió del corresponsal, és la presumpció del president Hoover. El president és un tècnic dels negocis, dels grans afers. Estava convençut d'eclipsar els polítics, ha volgut batre'ls en el seu propi terreny, i és ell el que ha estat vençut. Aquest president—diu el corresponsal—que tothom veia un home fort, capaç de reaccionar contra la política, s'ha mostrat tímid davant del Congrés. Quan l'elefant s'ha cregut simbolitzar la intelligència, ha estat guanyat per mà per un ase que no té res de ruc.

La situació del president es ressentirà de la victòria demòcrata : les eleccions han rosegat considerablement el prestigi d'un dels homes més prestigiosos del món. La seva popularitat ha minvat i la seva influència ha baixat tants punts com els vots que ha perdut al Congrés. Les probabilitats que tenía d'ésser reelegit l'any 1832 han disminuït considerablement. Dintre el seu partit té ja un gran rival en la persona de Dwight Morrow, el sogre de l'aviador Lindberg.

Durant aquests dos anys, el president Hoover haurà de governar pensant en l'oposició, i per conseqüent haurà d'evitar ja des d'ara, abans de reunir-se el Congrés que acaba d'ésser elegit, qualsevol projecte de llei que es presti a la controvèrsia. Li és ja impossible al president Hoover fer un paper brillant i marcar l'empremta del seu pensament en la gerència de la cosa pública. La possibilitat d'una reacció sembla quasi impossible. La gran víctima de les eleccions és, doncs, el president Hoover. No li han estat tinguts en compte ni l'èxit del Tractat naval de Londres, ni la llei xovinista augmentant les tarifes duaneres. Dos fets més brutals : la llei seca i la crisi de la prosperitat material han determinat la victòria de l'ase contra l'elefant. Fa ja molt temps que la política dels Estats Units no es commou per causes idealistes. De la lluita contra l'esclavitud fa ja molts anys, i de la protesta contra la violació del dret de gents per part d'Alemanya, també fa uns quants anys. L'ase i l'elefant es barallen per coses que són més terra a terra.

De Dijous — a Dijous

La carta del representant de la casa Junkers al comandant Franco ha motivat una reclamació diplomàtica ; és natural. Un Govern de qualsevol nació, fos del color que fos, no podia haver obrat d'altra manera. Això pertany a les beceroles diplomàtiques.

Però, tot i reconeixent-lo, creiem que l'examen de la qüestió plantejada amb motiu de l'arribada a Madrid del super-avió «G. 38», no s'ha de deturar el pla diplomàtic. Ens interessa extraordinàriament, si volem veure clar la situació d'Espanya dintre el concert de les nacions d'Europa.

Un símil explicarà el nostre punt de vista. Com tots els símils utilitaris, una mica casolà i un xiquet xavacà. Però eficaç i exacte.

Suposem que un bon senyor va convidat a dinar a una casa, i que li donen una sopa que no val res. Llavors el convidat exclama : «Aquesta sopa és un fàstic !»

Es evident que l'amo de la casa està dintre el seu dret si s'indigna per la falta de món d'aquell subjecte i l'expulsa.

Però, un cop fora l'extravagant foraster, el mateix amo es girarà a la dona i dirà : «En realitat, la sopa era un fàstic.»

Aquí també tenim un senyor que s'ha comportat amb poc tacte i ha infringit els reglaments de polidesa internacional. Això ha motivat reclamacions, satisfaccions, etc. ; l'avió ha volat. S'ha complert i s'ha fet complir la cortesia diplomàtica. Molt ben fet. Ja està. Ja tornem a estar tot sols. Llavors, però, hem de mirar-nos les cares els uns als altres i exclamar : «Certament, la sopa era un fàstic : tenia raó el foraster !»

Perquè, en definitiva, davant del tribunal de la realitat pura, l'únic pecat del foraster era haver dit amb una forma incorrecta una gran veritat. Podem blasmar la forma, però cal respectar les lliçons de la veritat.

Hem de penetrar-nos bé de la gran vergonya que representa per a nosaltres la fesomia que per força fem de cara a Europa. Evidentment, ha de causar a tot arreu un efecte deplorable veure que persones d'un prestigi internacional, que s'han arriscat pel bon nom de la seva terra, són tinguts a la presó sense cap mena de formació de causa, i solament amb raons espècioses.

Tampoc pot fer gaire bon efecte a un foraster assabentar-se que la premsa és tinguda en un règim de llibertat que no dubtem de qualificar de grotesc i de tràgic, amb mil espases suspeses damunt la seva testa : «protegida» per unes lleis que amb la paraula traeixen l'esperit, i que escanyen allò que es tracta de fomentar. Trobarà estupend deixar a l'arbitri dels magistrats si s'ha de suspendre o no la publicació d'un diari ; i encara més extraordinari si arriba a saber que, quan els magistrats s'oposen a la suspensió, surt de sota la taula del jutge una mà misteriosa i governativa que dicta aquesta mesura.

Tot això li semblarà deplorable, si té un sentit de la justícia ; i, simplement, ridicul, si es mira les coses només pel cantó estètic. Naturalment que es reservarà la seva opinió si és discret ; però per respecte a nosaltres mateixos no hem de tolerar que es puguin fer aquests judicis del nostre sistema polític, ni dintre el fur de les consciències.

I encara és més sensible que es faci això quan el país no ho necessita i només per salvar fantasmes sense contingut real.

R. LL.

DON TANCREDO 1930

MIRADOR INDISCRET

Els del Sr. March

Al Palace de Madrid es parlava de la imminència d'una revolució, tema de conversa que s'ha estilat molt aquests darrers temps.

En el grup que així passava l'estona, hi havia el senyor March, el qual oferí una font d'informació segura :

. —*Vamos a* La Libertad, *a ver qué hay de eso.*

En arribar a la redacció del seu diari, tothom es va aixecar per saludar el senyor March i els seus acompanyants.

—*¿Qué*—va preguntar l'amo—, *cuándo suben los nuestros?*

La pregunta els va deixar tots una mica parats. Fins que un redactor jove dels que encara no firmen, per saber a què atendre's, va fer :

—*¿Quiénes son los «nuestros», don Juan?*

Però el senyor March, que no es desmunta fàcilment, respongué amb sorneguería :

—*Los mios son los que sustituirán a los de ustedes.*

Sibaritisme

Això ho explicava algú de la Lliga un dia que estava de broma.

D'ençà que Francesc Cambó ha tornat, ple de forces i disposat a empunyar «les regnes del poder» (com sol dir-se), home vident com és, ha fet posar a punt totes les coses necessàries per a ésser ministre. Però faltava la casaca.

La van treure de l'armari, on s'estava dins una camisa de paper de seda, plena de boles de naftalina. Don Francesc va fer una ganyota. L'hi van posar ; li venia estreta. Què fer? Cridar el sastre? Era trair-se : el sastre seria xafarder. A l'últim, En Cambó va trobar la solució ; ell en té per això i molt més.

—Casabó ; tu la portaràs cada dia dues hores i així es donarà una mica ; de passada, es desembafarà.

I vetaquí per què En Casabó es passeja vestit de casaca pel *roof-garden* del *building* de la Laietana, esperant temps millors, que en tindrà una de pròpia.

Canvi de beguda

Un dels nostres més brillants guàrdies urbans, d'aquests que formen taca per l'uniforme i per la figura, té el costum d'anar a fer la copeta, molt sovint, a un bar d'un dels carrers més cèntrics de l'Eixample.

—Deu de la forta—diu entrant triomfal, amb la ilusió de remullar els llavis.

Un dia, entrant decidit com sempre, s'adona que en una taula de prop del taulell hi havia, assegut amb uns amics, un regidor molt conegut a Barcelona.

Sobtat, com és molt natural, el nostre guàrdia urbà s'atura, es quadra i saludant reglamentàriament, dóna dos passos, s'acosta al taulell i diu amb la veu de sempre :

—Una orxata...

Evidentment

Es cosa sabuda que entre els nostres artistes—i els de tot arreu també—és corrent i natural la maledicència i el poc respecte per l'obra dels altres del mateix ram. Així l'escultor no creu en cap més escultor que en ell mateix, i successivament.

L'altre dia, en arribar Fenosa al cafè de La Rambla, digué als seus amics :

—Mai diríeu d'on vinc. De dinar amb En Viladomat !

—Caram—digué l'un—, i ja us heu pogut avenir? Perquè em sembla que tan dolent et troba ell a tu com tu a ell !

—Oh—respongué Fenosa—, és que hem parlat mal *dels altres* !

Interpretació

Divendres passat, al Lido, *El cuirassat Potemkin* tingué els espectadors allò que se'n diu amb l'ànima penjada d'un fil.

Quan la multitud d'Odessa victoreja els mariners revoltats i els cosacs donen una càrrega per aquelles escales tan llargues que baixen al port, el públic aplaudí.

Ben entès, aplaudí la realització d'Eisenstein. Però el moment era una mica delicat i es prestava a interpretacions equivocades, com la d'aquell que digué :

—Aquests que aplaudeixen deuen éssser del sometent.

Sembla que no s'entenen

El nostre reportatge sobre els esperantistes barcelonins ha tingut la virtut de no agradar a molts d'ells. La inofensiva anècdota final n'ha sulfurat alguns, que sostenen que s'entenen i que això i allò.

Però tot just acabàvem de rebre un article sostenint el punt de vista del bon esperantista, és a dir, que s'entenen perfectament, una carta de l'«Akademio Enciklopedia» ens sosté que la «Kataluna Esperantista Federacio» pretén eliminar els grups esperantistes no federats i la informació de MIRADOR és tendenciosa, ja que afavoreix aquesta darrera entitat.

Quedem, doncs, que no s'entenen, almenys en un altre sentit de la paraula «entendre's».

Els que s'aprofiten

Ben mirat, no s'aprofiten gaire estona, i de passada el temps no convida a aprofitar-se'n gaire, com veurà el lector.

D'ençà que els guàrdies de seguretat tenen l'ordre de no poder-se moure del seu lloc marcat, uns bromistes es dediquen moltes nits a seure a les cadires de la Rambla i negar-se rodonament a pagar quan es presenta el funcionari encarregat d'aquesta feina.

Naturalment, vista la inflexibilitat dels que seuen, l'home ha de sollicitar l'ajut de l'autoritat. Però aquesta, igualment inflexible, es nega a abandonar el seu lloc. El modest funcionari s'ha d'arribar a la Delegació de Policia més pròxima i, és clar, ni ell ni el guàrdia que l'acompanya troben els que volien seure de franc.

Aquella ordre s'haurà de fer una mica més flexible.

Bon enginy, però mal cor

L'escena esdevé entre dos poetes, passats al periodisme. Fa tant temps que no fan versos que gairebé pot dir-se que ja en són de clandestins. L'un es guanya la vida més bé que l'altre, i el pobre comença a dibuixar una demanda de préstec al benestant. Comença per voler-li tocar el cor :

—Avui, i això que ja és l'hora de sopar, no he dinat.

—Doncs, digues que deus haver fet un esmorzar molt fort—replica l'altre.

Consulta tècnica

Dissabte passat, a la Sala Parés, inauguració de l'exposició de «Les Arts i els Artistes».

Un amic comú presenta l'escultor Enric Casanovas i el senyor Joan Par.

—He tingut molt de gust a conèixer-lo—diu el darrer a l'escultor—. I, a propòsit, vostè que és persona entesa em resoldrà una dificultat. Com es fa per treure la pols de les estátues de marbre?

No s'estan de res

En *El Dia*, diari d'esquerra republicana de Manresa, hem trobat unes curtes ressenyes del campionat local de manilla, celebrat al cafè Xinito.

Si els jugadors manresans ens volguessin escoltar, els daríem un consell. Que juguin tant com vulguin, però que no organitzin torneigs ni campionats. Això sol acabar amb federacions i altres burocràcies, i el que era un entreteniment per passar l'estona es converteix en un niu de raons i de mals de cap.

N'hi ha exemples.

Piquiponiana

Quan el senyor Pich va ésser «liquidat» del Comitè de l'Exposició, durant un quant temps va suspendre les seves activitats polítiques, conseqüència, sens dubte, de la depressió moral d'aquell període de desenganys.

A la fi, un dels seus amics polítics va atrevir-se a interrogar-lo respecte l'isolament que s'havia imposat, i el senyor Pich li va respondre :

—Es que ara faig una vida sedimentària.

Miravitlles, detingut

En el moment de sortir de la presó tots els detinguts governatius, ha estat empresonat a Figueres, al seu retorn de França, el nostre collaborador Jaume Miravitlles. Esperem la solució immediata i feliç d'aquest contratemps.

(c) Ministerio de Cultura 2006

La religió d'En Pujols

Tenim notícies que d'aquí poc sortirà l'exposició que En Josep Pla té feta del sistema d'En Francesc Pujols.

—Es tracta d'una religió o d'una ciència? —vam preguntar a En Pujols.

—Home—va respondre—, es trata de totes dues coses. Jo, com a deixeble de Ramon Llull que sóc, he trobat una ciència universal, que permet fundar la religió en la ciència.

—I ens podríeu donar una idea d'aquesta religió?

—Prou. Mireu—va dir En Pujols—. Només us diré que es podrà ésser religiós sense anar a missa, sense ésser místic, sense creure en miracles i sense ésser catòlic. Ja veieu quanta comoditat.

—I tal—li vam respondre.

—Ja sabeu—va continuar En Francesc Pujols—que jo també sóc seguidor de Balmes. Malgrat les diferències de religió, tenim els mateixos principis científics. Doncs bé, si ell va escriure un compendi titulat *La Religión al alcance de los niños*, jo, ara, he donat a En Pla les dades suficients perquè pugui escriure un compendi que es podria titular *La religió a l'abast dels ateus*.

Tenoriades

La gent del Goya, probablement per a posar a prova les dots de resistència de la companyia, més que no pas per cercar una performança de guixeta, varen anunciar—aquest diumenge passat—catorze actes de *Tenorio*.

La proesa sembla que no fou justament corresposta pel públic barceloní, però això no privà que a l'hora de vendre les localitats tres o quatre persones s'entretinguessin amb comentaris tot fent cua.

Un que en recordem:

—Vol dir que els faran tots catorze?

—Ja ho crec! I encara n'hi ha un que el deixen sense esmentar als programes.

—...!

—El de *contrición*, home, el de *contrición*!

Muntaner, 54, encara

La casa del carrer de Muntaner, 54, popular per obra i gràcia de la seva macarrònica arquitectura, malgrat el poc temps que fa que s'ofereix als ulls dels transeünts, ja compta amb una copiosa col·lecció de dites i comentaris brillants.

Nosaltres coneixem un diàleg a propòsit d'aquest monstruós edifici, que no ens sabríem estar de fer-ne oferiment als lectors d'aquesta secció. Fa així:

L'un.—Això és repugnant! Però d'una casa així, tu, si en fossis propietari, aspiraries a trobar llogaters?

L'altre.—Llogaters, veuràs... Però un piset En Gordillo i un altre En Guardiola sempre se me'l quedarien!

Però aquest no sabia que precisament l'amo de la casa és germà de l'arquitecte Guardiola, i que la seva intenció ha estat de fer la casa i vendre-se-la un cop feta.

Lliçó d'elegància

Aragay, el ceramista, una temporada va voler presumir d'home elegant i va sortir al carrer, per una temporadeta tan sols, perquè no va poder-ho resistir més, amb un capell bombí gris, un vestit clar, uns guants crema, perfectament enternidors.

En Llongueres, el decorador, va voler-li advertir que anava molt extremat i discutiren d'elegàncies.

—Res, home, res—deia En Llongueres; —l'elegància dels homes no està pas en l'extravagància d'una corbata o en el color d'unes sabates. Amb uns pantalons de *corte* i una americana negra pots anar pertot considerat com un home elegant.

—Bé, però això és el recurs de tots els pagesos!—va dir l'Aragay.

La Curació de la Tisi?

El doctor Simeonow, metge director de l'hospital Nacional de Schoumen (Bulgària), va presentar en la «VII.ª Conférence de l'Union Internationale contre la Tuberculose», a Oslo, el 13 d'agost d'aquest any, una comunicació, en la qual textualment deia, entre altres coses, les següents:

«Jo he fet les meves investigacions sobre 1,300 casos de tisi pulmonar poc avançada; sobre 205 tuberculosis ganglionars; 670 tisis òssees; 180 tuberculosis articulars; més de 100 tuberculosis uro-genitals i més de 100 peritonitis tuberculoses, així com en 2 casos de lupus. D'aquestes comprovacions fetes amb resultats satisfactoris, en són coneixedors i testimoniades pel Professor P. Stoyanoff, Director de la Clínica quirúrgica de la Universitat de Sofia; el Coronel de Sanitat doctor J. Trauen; el doctor I. Koschoucharoff, antic Director de l'hospital Clementine de Sofia; el doctor Sinedovsky, Director de l'hospital de Schoumen; el doctor Allgermissen, antic metge en cap a l'hospital de Widin.

... ...

«Jo recomano l'aplicar, el mateix a títol curatiu que preventiu, una injecció de vacuna Freidmann.»

A Barcelona ha sigut controlada la bondat de la vacuna Freidmann, i ha donat els següents resultats:

Tisis lleugera dels pulmons	el 97'87 %	curades
Tisis més avançada dels pulmons . .	el 45'22 %	»
Tisis avançada amb tisis de coll. . .	el 33'33 %	molt millorades
Tisis dels pulmons molt avançada. .	el 23'12 %	» »
Tisis fresca d'ossos	el 71'35 %	curades
Tisis antigues dels ossos	el 28'25 %	millorades
Tisis ganglionars sense supuració .	el 100 %	de curació
Tisis ganglionars amb supuració. .	el 92'83 %	»
Tuberculosis uro-genital . 3 casos, molt millorats		

Aquesta estadística ha sigut feta pel doctor Farreras (Corts, 104, 1, 2, xamfrà Bailèn) d'acord amb les instruccions del doctor Friedmann, autor de la vacuna i Professor de la Universitat de Berlín per a l'Estudi i lluita de la tisis.—T. S.

El raid de Costes a Barcelona

—Però si tu l'has de conèixer—deia Frick Armangué a Just Cabot—. El mateix que et passa a tu passa a molts altres, que estan tips d'haver vist Costes, d'haver-hi enraonat i fins d'haver-hi tingut tractes, deu anys enrera, i ara ni tan tan sols sospiten que aquell Costes que voltava per aquí Barcelona, aquest estiu havia de travessar l'Atlàntic d'est o oest. Fes memòria, Costes havia vingut moltes vegades al Lion d'Or, amb mi, en aquell temps en què ens hi reuníem.

Amb tot, En Cabot seguia no recordant-se'n. N'havia passada tanta de gent per aquella penya del Lion, formada principalment, en una curiosa barreja, pels pintors i escultors del Saló dels Evolucionistes i uns quants esportius del motor.

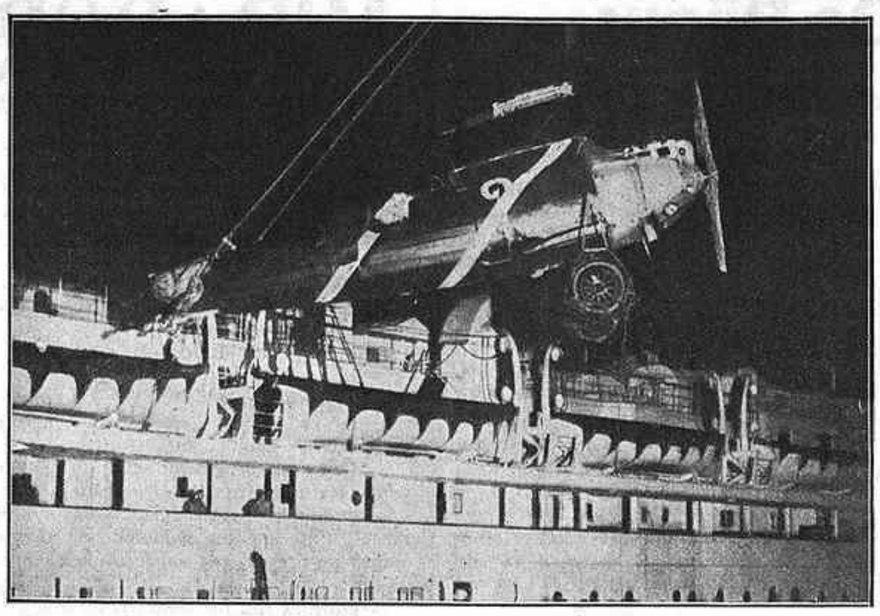

El «?» de Costes de retorn a França

Des del punt de vista d'aquests, la podríem classificar d'època del cyclecar. Efectivament, després d'unes quantes curses de downcars (uns trastets sense motor, que cada u es feia i que només servien per córrer a les baixades), el malaganyat Josep Maria Armangué havia construït el primer David, amb transmissió per corretges i canvi de marxes progressiu. Aquest cotxet va tenir un gran èxit, no sols entre els esportius actius, sinó també entre els passius. En el cens d'aquests darrers entrava molta quitxalla aficionada a engegar cotxes (el *démarreur* elèctric no existia) i a empènyer motos. En aquell temps el Moto Club era a la plaça de Letamendi i les curses de Penya Rhin es feien al circuit de Sitges. En elles sobretot tingué lloc la consagració del David, i la feta de Josep Maria Armangué aviat tingué imitadors. A més a més del David i d'un parell de marques que arribaren a construir en sèrie i amb serietat, a cada taller de reparacions hi havia qui construïa el seu cyclecar, sovint amb els elements que l'atzar de les troballes posava a la disposició dels aficionats. Molts d'aquests ara ja són senyors amb cotxe i han perdut completamente l'afició a posar-se una granota per ajeure's sota d'un xassis i per res del món correrien sobre menys de quatre rodes. A tot estirar, alguns d'ells ha sentit després les velleitats de fer-se un planejador per intentar el vol a la vela, deixant-se anar per un pendís de cara al vent o engegant l'aparell en un pla amb l'ajuda d'uns «sandows».

Mentre a Barcelona era tan cultivada la mecànica, àdhuc per nois de les millors famílies, s'acabava la guerra europea, que, entre moltes altres coses, havia revolucionat l'aviació.

Fou en aquesta època immediata a la postguerra que Costes comparegué a Barcelona, i, la veritat, tothom el tenia per un de tants aviadors, sense pensar que, anys a venir, tot el món parlaria d'ell.

Dieudonné Costes, natural de Caussade, prop de Toulouse, amb *brévet* de pilot datant d'abans de la guerra, havia fet aquesta a Salònica, arribat a as, etc. Reingressat a la vida civil, era un dels pilots de la línia Latécoère, que feia el servei de Toulouse-Barcelona.

Però Costes tenia unes necessitats superiors a les que podia cobrir amb la seva paga de pilot, i decidí empendre negocis, els quals agafaren aviat tanta empenta, que li feren deixar la Latécoère.

En aquell temps, a França s'estan liquidant els stocks de guerra a preus realment de liquidació, i Costes es dedica a importar a Barcelona tot el que calgui. Aquí, i a tot Espanya, hi havia escassedat de bugies, i Costes s'encarrega de portar-ne. Entra en tractes amb persones d'aquí: el negoci apareix clarissim. Però el mal és que Costes tot d'una desapareixia i passava setmanes i mesos sense donar senyals de vida. Resultat, que quan, al cap de dos o tres mesos de closos els tractes, arriben les vint mil bugies Bosch de Costes, algú ja n'havia portat cent mil a Barcelona. I no parlem d'altres negocis, algun d'ells d'exportació, que van tenir pitjor acabament.

Entre els stocks de guerra que es liquiden a França, hi ha una gran quantitat d'aeroplans, a millor preu que un cotxe vell. A Barcelona hi ha aficionats que en comprarien; naturalment, Costes està en relació amb tots ells, i disposat a servir-los. El pitjor competidor que té, és un novell Estat, Polònia, que aprofita la ganga amb la ilusió del que, arribat a major d'edat, es veu amb quatre quartos i la llibertat de disposar-ne.

De fet, d'aeroplans no n'entraren pas gaires i, quin més quin menys, tots van fer mala fi.

Un d'aquests fou un Caudron G3 que, si algun veí de Sant Cugat llegeix això, el recordarà perfectament. Costes, l'estiu de 1920, el vengué als germans Jacint i Joan Lluch, molt coneguts en el món motorista d'aquella època. El tracte es féu a la Lluna, el restaurant de la plaça de Catalunya. S'acostava la festa major de Sant Cugat, on els Lluch estiuejaven, i pensaren d'organitzar un número d'aviació gràcies al qual la compra de l'aparell no resultés dispendiosa.

L'Ajuntament del poble subvencionà la festa amb una determinada quantitat. Els Ferrocarrils de Catalunya, amb un tant per cent sobre l'excés de bitllets despatxats en relació als diumenges corrents. Sembla que prop de vint mil persones anaren a Sant Cugat, algunes amb diners a la butxaca per rebre el bateig de l'aire per obra d'un as de la guerra com Costes.

En efecte, Costes portà el Caudron, que aterrà en el camp de golf, i se'n tornà a França, prometent que el dia de la festa major seria a Sant Cugat per a l'exhibició projectada.

Però Costes no es presentava, el públic s'impacientava i, per evitar un motí amb la conseqüent destrucció de l'aparell, calgué engegar-lo. Una panna de carburador provocava un aterratge forçós en un camp.

Costes, tot venint en un Bréguet per pendre part a la festa, havia estavellat l'avió a Mont-Gaillard, al sud de Foix, i arribava l'endemà. L'aparell que hauria hagut de pilotar, es trobava en un camp de tan males condicions, que cap aviador dels pocs que hi havia a Barcelona es veié amb cor de treure'l, i el mateix Costes s'hagué d'encarregar d'aquesta feina. Però no es recordà que el carburador estava brut, i als pocs minuts de vol l'aparell queia sobre uns pins.

Un altre avió avariat per Costes fou un altre Caudron que caigué al massís de Garraf, portant de passatger l'Anton Armangué. Adobat, un aviador que es deia Kanké l'explotà per aquests pobles, en festes majors, bateigs de l'aire i repartiment de prospectes. Més endavant, aquest avió havia de donar feina a les autoritats de Tarragona. Aterrat forçosament en un camp d'avellaners, els tripularen l'hi deixaren; a l'amo del camp li feia nosa i ningú no sabia de qui era l'aparell.

Mentrestant, Costes no abandona els seus projectes sobre Barcelona. Ell podrà voltar amb un paracaigudista, Jean Ors, fent, com diu en una carta seva d'aleshores «quelque looping avec mauvais appareils: en faisant doucement, je pense que ça ne cassera pas». Però no deixa de pensar a fundar una escola d'aviació a Barcelona i de fer treballs per realitzar-ho. Les gestions encaminades a aconseguir-ho no van pas faltar. Un esportman barceloní ja havia reclutat alumnes i tantejat possibles aviadors. L'Estat francès cedia, en molt bones condicions, cinquanta aparells; l'escola havia de dur un nom en el qual constés la paraula França o algun derivat seu. El projecte no es realitzà per la senzilla raó que Costes encara havia de tardar anys a fer les coses amb *esprit de suite* i perquè era un xic baliga-balaga. Poc temps després, a conseqüència de diversos incidents, posava més seny, entrava a la casa Bréguet, i, amb els anys, s'apuntava gesta darrera gesta.

Encara que el seu temperament no sembla a propòsit per migrar-se ensenyant de volar, si arriba a crear una escola a Barcelona no tindria al seu actiu la llista de vols que té, coronada amb els 57,147 quilòmetres del seu raid amb Le Brix i la recent travessia de l'Atlàntic amb Bellonte.

Costes repetia molt sovint una màxima, en la qual no sabem si creu encara: «Dans l'aviation, y a pas à dire, tôt ou tard on se casse la gueule.» No cal dir que desitgem que això no li ocorri mai. Quan no es matà amb els aparells d'aquell temps, cansats de fer la guerra... Un dia Costes es presentà, acompanyat d'un barceloní, al camp de Cazaux, prop de Bordeus, a comprar un Sopwith. Quan es disposava a engegar-se, el comandant del camp li recomanà d'anar amb compte. Al cap d'una estona de volar, digué al barceloní: «No és pas un qualsevol. D'on ha sortit aquest que no he sentit anomenar mai?» Que Costes procedís de l'exèrcit de Salònica justificava la sorpresa del comandant, i, home avesat a veure en el seu camp tota mena d'aviadors, s'adonava de la seva vàlua, però segurament no sospitava què arribaria a fer aquell xicot.

Ara, en ocasió del seu retorn triomfal a Europa, hem cregut oportú de recordar molt per damunt el seu pas per Barcelona. Alguns esperits baixos de sostre, ara que s'adonaran que aquest Costes del qual han parlat tant tots els diaris del món, és aquell que l'any 1920 voltava per Barcelona, potser sentiran disminuïda llur admiració per l'aviador que aleshores els féu passar alguna mala estona.

Costes a l'arribada a Nova York

Pitjor per ells. A la història de l'aviació només constaran els vols de Costes; les seves aventures fora d'aquest ram només hauran interessat els que s'hi han vist embolicats.

JOAN SOLER

L'APERITIU

Premis. — Els premis literaris en aquest país solien adjudicar-se en les èpoques de flor i fruita. Hi havia els jocs florals de la primavera, amb una aurèola de primeres comunions, de xocolates espiritualíssimes, de núvies amonestades, de municipals xarolats i orenetes desvergonyides; després es premiava els poetes entre una cuixa d'oca de festa major i el fum del caliquenyo del músic que tocava el corneti a l'envelat. Tot eren coses d'un gran efecte, però poc consistents, massa desllorigades, massa decoratives. Ara tenim un premi de pes, un premi literari que ens honora i ens vesteix una mica. Em refereixo al premi Crexells. Aquestes cinc mil pessetes que cauen damunt de les planes d'una novella catalana, treuen el nas en el moment oportú, que és el moment del fred i de la pluja, quan la ciutat utilitza tota la malícia nacarada, i aquesta pell de foca de l'asfalt, perquè els anuncis lluminosos i les guineus dissecades que les senyores porten al coll facin el seu fet.

Aquests dies, en els nostres aperitius i en les nostres penyes, a més a més del conyac de la política actual i de les segones intencions, es deixa anar la planeta del premi Crexells, amb un to una mica més enguantat i una mica més nerviós que quan els poetes s'untaven el nas d'ambició per barallar-se per una viola, o per un premi metàlic efímer i fonedís.

I això és una cosa que a mi m'omple d'alegria; a tot arreu del món les literatures que s'estimen ho fan així. A França el premi Goncourt i tots els altres premis porten un tendre vestit de coqueteria hivernal. Ara mateix. Sinclair Lewis, l'americà que s'ha fet famós amb aquell gran torró sense sucre que es diu *Babbitt*, acaba de dur-se'n el premi Nobel.

Jo trobo que els literats i els creadors de premis fan molt ben fet de destapar la capsa del secret i deixar anar els préssecs de la fortuna en aquest punt dolç de l'any. La feina literària agafa un cert sentit biològic i fa una mena d'esforç paral·lel a les feines del camp, que encara vénen a ésser la nostra ànima i el nostre estómac social.

Ara és l'època en què el pagès es tomba a la vora del foc, i té esma per untar una torrada de mel, mentre el gos clava un cop de dent a la lluna que es renta dintre d'un safareig carregat d'illusions. Ara és l'època d'espolsar les oliveres, i de sentir la digestió alcohòlica del raim dintre el ventre medieval de les bótes, i de donar una nota de pebre en una paret blanquíssima, amb la visió pornogràfica d'una pell de conill acabat d'escorxar. Ara és l'època densa i callada de l'agricultura, quan es conten quatre sous i es mira per l'any que ve.

Els literats, volent guarnir les costelles d'una certa obesitat de patriarques bíblics, sembla que hagin vist aquestes coses. Per això les impremtes ara treballen més que mai, i l'escriptor sembla disposat a veure el que dóna de si l'oli dels seus pensaments i de les seves sensacions.

Mentre en el nostre país només s'han vist jocs florals de primavera i de festa major, els poetes i els prosistes no han estat presos amb tota la consideració que es mereixien. La nostra burgesia se'ls ha mirat de la mateixa manera que els jueus del segle XII i del segle XIII es miraven els poetes de l'època: com a gent malmenjada, carregada d'orgues i contrària a la pau social. Ara la nostra burgesia, quan veurà una novella amb una faixa que diu «Premi Crexells any tal», posarà en els llavis una punta de consideració que ens farà quedar bé a tots. El meritíssim jurat que ha de fallar el premi no és com aquells jurats dels quals hem tingut el gust de formar part alguna vegada, i en els quals les deliberacions tenien tot l'aire d'anar a menjar un tall de llonganiça i beure un glopet d'aigua d'una font.

I no és solament perquè sigui un premi únic i perquè representi cinc mil pessetes. Aquesta quantitat, encara que sigui molt honorable, no treu de fam ni de pena cap pare de família, ni cap home que tingui el costum d'afaitar-se i de pendre cafè dia sí dia no. La gràcia està en la serietat i en la intenció del premi, en la manera de fer viu el record d'un estimat amic nostre, que fou un dels esperits més selectes que hem conegut. I la gràcia rau precisament en l'imponderable de l'estímul, en aquesta cosa que un no pot definir, però que amb el sol anunci del «Premi Joan Crexells» es va produir en tot Catalunya: un aire de simpatia absoluta, i al mateix temps una especial garantia de serietat que va resoldre tota mena d'obstacles.

I aquest premi és un primer pas; darrera d'una institució com aquesta en poden venir d'altres, i a mesura que això es produeixi, s'anirà treient de mica en mica aquest color un si és mort de gana que porta la camisa de la nostra literatura. Fins pot arribar el moment, que tot és possible en aquest món, que el fet d'escriure literatura catalana sigui una cosa tan productiva com inventar-se una medicina que asseguri la fidelitat conjugal. I encara que això no arribi, que és molt demanar, amb el Premi Crexells i altres institucions per l'estil no fóra difícil que la nostra gent s'arribés a convèncer que és molt més important per aquest país tenir una novella, o un teatre, ben equipats per passar tota mena de fronteres, que no guanyar unes eleccions de diputats a Corts, o menjar-se per Nadal un gall dindi farcit de cinquanta quatre pinyons. I mireu que això del gall dindi i del diputat són dues coses que jo respecto amb tota l'ànima i davant de les quals estic disposat a treure'm el barret sempre que convingui.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

Joventut en la vellesa

Naturalment, l'home arriba a la senectut i en aquest període de la vida és quan l'organisme va perdent les seves forces per falta d'assimilació.

Si s'aconsegueix combatre en un vell la postració nerviosa, donar energia al seu cor i restablir les seves forces, tindrem un home jove.

Els metges han comprovat que l'acció de la Kola aïllada produeix solament una excitació. Cal associar-li, com ho és en l'enèrgic reconstituent el glicerofosfat de calç, producte que **Fosfo - Glico - Kola Domènech,** per la seva acció regeneradora correcgeix el defecte de la Kola i augmenta en alt grau el seu poder reconstituent.

Fontbernat
Sastre
CUCURULLA, 2, 1.º

Evitareu intervenció de mecànics adquirint una

TORPEDO 6

FORTA i RAPIDA

Una meravella de la tècnica alemanya

Albiol G. i Riera S. A.

Passeig de Gràcia, núm. 42 - Telèfon núm. 15345

CATALANS!
adquiriu un
JORDIET
Val 3 ptes. Novetat de
CLINICA DE BEBES
6, Tapineria, 6
(Via Laietana)

GRAVATS TIPOGRAFICS BADAL I CAMATS * París, 201. - Telèfon 74071

(c) Ministerio de Cultura 2006

AL CAP DE DOTZE ANYS DE PAU

El desarmament sembla possible

Els lectors de diaris que registren superficialment els grans fets del món, hauran sentit parlar tantes vegades del desarmament de les nacions que probablement no deuen saber ja a què atendre's sobre aquesta qüestió. I segurament retindran a la memòria que existeix una Comissió del desarmament i els deu semblar que aquesta Comissió es reuneix tot sovint. Aquest organisme depèn de la Societat de Nacions i es titula: Comissió preparatòria de la Conferència del desarmament. Es una de les «grans» comissions de Ginebra. Però, des que existeix la Societat de Nacions, només s'ha reunit set vegades, comptant-hi la present, la sessió que va començar dijous passat.

Un dels principals objectius de la Societat de Nacions i del Pacte d'aquest organisme és facilitar el desarmament. Limitar o reduir els armaments constitueix, doncs, un compromís per part de l'organització internacional de Ginebra. Durant les sis precedents reunions de la Comissió, s'ha treballat molt i no s'ha arribat a cap acord definitiu, però la Comissió ha impulsat les negociacions privades entre diferents governs, i en aquest sentit sí que pot dir-se que la Comissió ha prestat un gran servei. No obstant, la Comissió no pot presentar cap èxit positiu obtingut en el seu si. La lentitud d'aquestes disputes laberíntiques ha arribat a fatigar a tothom. El problema va ésser portat a la darrera Assemblea de la Societat de Nacions, celebrada el setembre, davant de la qual van exposar els seus punts de vista els delegats de les grans potències, especialment els ministres d'Afers estrangers de França i Anglaterra, Briand i Henderson. L'Assemblea, impressionada per aquest estat de coses i convençuda que per a moltes nacions havia arribat el moment d'una greu responsabilitat davant del món, va decidir que la reunió de la Conferència del desarmament ha d'efectuar-se dintre d'un any. Al punt on estan les coses el temps és curt, però l'ordre és concreta. Aquesta reunió de la Comissió encarregada de preparar la Conferència del desarmament és la última. La Comissió ha d'establir un projecte de conveni que hauria d'ésser sotmès a la Conferència. Durant la sessió que el Consell de la Societat de Nacions celebrarà durant el mes de gener, ha de fixar la data de reunió de la Conferència del desarmament.

Fins al cap de dotze anys d'acabada la guerra, i just en els dies en que és commemorat l'aniversari de l'armistici, la Comissió preparatòria de la Conferència del desarmament no es reuneix per última vegada. La redacció d'un projecte de conveni serà una tasca difícil, fins a tal punt que pot assegurar-se que, si no existís l'ordre de l'Assemblea, la Comissió es separaria convençuda que les coses no estan madures per convocar la Conferència del desarmament.

Es impossible en un article periodístic fer una història, encara que fos molt resumida, dels treballs de la Comissió i dels debats de la sessió actual. En el si d'aquesta Comissió s'han produit disputes sensacionals i s'han donat espectacles deplorables. Tothom ha tingut por de veure's desarmat per un conveni que pogués ésser burlat per qualsevol sorpresa o que pogués contenir el germen de complicacions i sorpreses futures. I, amb més o menys franquesa, tothom vetllava pel desarmament del pròxim.

L'any 1927 va produir-se una crisi profunda en el si de la Comissió, i aquesta crisi ha durat fins ara. La divergència va arribar a un punt que la Comissió va haver-se de limitar a aconsellar als Governs que abans resolguessin entre ells les principals causes de discrepància. Des de llavors s'han fet diferents intents amb èxit divers. Han fracassat el projecte de compromís naval franco-britànic i la Conferència naval

Loudon, president de la Comissió preparatòria de la Conferència del desarmament

tripartita que va celebrar-se a Ginebra, i han triomfat el pacte Briand-Kellogg i la Conferència naval de Londres. Però en aquesta darrera Conferència només va arribar-se a un acord entre les tres grans potències navals, les que no s'havien entès a Ginebra: Anglaterra, Estats Units i Japó La qüestió de la paritat va enfondir les divergències franco-italianes. Les negociacions separades entre aquests dos països no han donat encara cap resultat.

Solucionades les divergències navals entre les tres grans potències de la mar, resten nombroses qüestions de principi i tàctica que la Comissió discuteix per última volta. Des del punt de vista de principis, França segueix defensant amb una insistència que demostra que el Quai d'Orsay té la virtut d'una continuïtat doctrinal i política que guia tots els gabinets, la única teoria positiva i clara presentada fins ara a la Comissió. Es sabut que França defensa que el desarmament no tindrà cap sentit si no ve precedit i fonamentat en la seguretat i l'arbitratge, la qual cosa equival a dir que abans de desarmar és necessari garantir la pau mitjançant una xarxa de tractats que consolidin la seguretat i assegurin el funcionament del mecanisme de l'arbitratge. Els Soviets, i en nom d'ells Litvinov, han presentat, encara una altra vegada, una teoria que tothom creu insincera, que defensa el desarmament efectiu, total i immediat. I quan es fa observar a Litvinov que la proposició russa és inaplicable perquè els països que posseeixen un bon utillatge industrial, ferroviari i de transports tindrien una superioritat incontestable sobre els altres, llavors Litvinov diu que ja s'acontentaria amb una limitació que afectés el cinquanta per cent del total dels armaments de cada país. La proposició russa, tothom n'està convençut, només té per objecte fer una sarcàstica crítica de la situació política del «món burgès» i aprofitar l'ocasió per fer una mica de propaganda a favor de la dictadura soviètica presentant-la com la millor garantia de pau i tranquillitat.

Anglaterra no ha presentat mai un programa concret sobre el desarmament terrestre, problema que no ha de proporcionar-li grans trasbalsos perquè el seu exèrcit territorial és poc important. No obstant, Anglaterra desitja afeblir totes les potències terrestres continentals o assegurar, almenys, un cert equilibri entre elles.

Alemanya, que té els armaments limitats pel Tractat de Versalles, també és partidària d'un desarmament molt radical, perquè així la situació entre ella i els seus vencedors, especialment França, es nivellaria, amb l'avantatge a favor d'ella que la seva potència industrial li permetria d'armar-se amb quatre dies en cas de necessitat.

Itàlia, que fins ara havia sabotejat tots els projectes de desarmament, s'ha convertit, però aquesta conversió li fa acceptar molts punts de vista de Rússia i Alemanya. Fa un quant temps que Itàlia s'ha incorporat al bloc dels vençuts, i ella deu saber per què.

Les divergències tècniques sobre els reservistes, limitació de pressupostos militars i qüestions de material de guerra, han donat pretert a diverses proposicions i contraproposicions. Però les qüestions tècniques són en aquest moment menys importants i podran resoldre-les les subcomissions de la Conferència del desarmament. L'interessant és que la Comissió que prepara la Conferència arribi a un acord sobre les qüestions polítiques i de principis.

V.

En el número que ve: un article de NICOLAU M. RUBIÓ I TUDURI sobre J. C. N. FORESTIER.

URODONAL

neteja la sang intoxicada per l'àcid úric

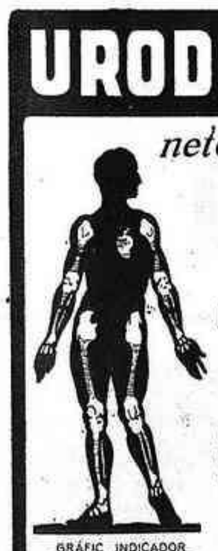

L'URODONAL es un bon preparat d'acció eficaz i el recomano amb freqüencia.

DR. A. PI SUÑER

Catedràtic de Fisiologia de la Facultat de Medicina de Barcelona

GRÁFIC INDICADOR DELS LLOCS A ONT ES LOCALISA EL REUMA

GRAN CASINO DEL PARC

BALL

organitzat pel

Club Femení d'Esports

Nit del dia 15 novembre a les onze

Tikets cavaller: CINC PESSETES

Es venen:

al local del Club, Pas Ensenyança, 1, 1.er, 1.a: Restaurant del Parc: Granja Padró, Rbla. Catalunya, 60

Es reserven taules

Feu fer els vostres gravats en la

UNIÓ DE FOTOGRAVADORS

CORTS, 481 : Telèfon 33421

Mirant a fora

La coronació del ras

Les agències telegràfiques han remarcat que la carrossa en la qual el ras Taffari havia anat a l'església a coronar-se, era el cotxe de gala que havia usat Guillem II.

Efectivament, el rei d'Abissínia va comprar per 20,000 marcs aquest vehicle més o menys històric, amb gran satisfacció de l'ex-kaiser, que veia així la seva carrossa utilitzada per un representant de la família reial més antiga del món, i no pas per un pervingut qualsevol.

L'orgull de Guillem es deuria ressentir només de pensar que la seva carrossa podia córrer la sort de la que havia estat de la casa regnant francesa i que fa quaranta anys utilitzaven els acròbates a la pista de l'Hipòdrom de l'avinguda de l'Alma.

* * *

Entre els presents que dels caps d'Estat ha rebut el ras Taffari, el del mariscal Hindenburg era potser el més senzill.

El president del Reich, quan calgué triar, havia dit a Meissner, el seu cap de gabinet:

—Es hora de fer economies, però de totes maneres hem de trobar un present que no passi desapercebut. Oferiré al ras el meu retrat dedicat i, a més a més, cinc centes botelles de bon vi del Rin, de la meva cava particular. Això no costarà res a l'Estat i serà una propaganda, ara que els vinyaters es queixen de la poca venda.

Interviu fidel

Brüning, el canceller del Reich, ha donat un interviu sensacional a un redactor de Le Petit Parisien. *Es diu que el canceller no sols l'ha dictat, sinó que n'ha controlat i aprovat la traducció.*

Però, fent-ho així, Brüning s'ha privat del recurs que es reserven els homes d'Estat de desmentir certs extrems de l'interviu quan aquests susciten comentaris poc agradables o reclamacions menys agradables encara.

Masaryk, el president de la República Txecoeslovaca, ha dit sobre això:

—Cal deixar sempre al periodista un cert dret a la fantasia; al capdavall no és un notari que redacta actes.

Però afegí:

—De totes maneres, una vegada jo també em vaig escriure un interviu. Era en 1915, quan jo vivia exiliat a Londres. Un diari em va fer venir un debutant. Estava tan atabalat, que em vaig oferir-li a escriure les respostes a les seves preguntes i a redactar preguntes i tot. Així vaig fer-li tot l'article, deixant per ell només les ratlles de presentació al públic. Encara vaig prestar-li algunes opinions personals. Va quedar tan content, que em va proposar de partir-se amb mi el preu de l'article.

El temps just

Precisament Masaryk està malalt, i li cal fer llit. Quan el metge l'hi obligà, li respongué:

—A la meva edat, no tinc temps per perdre. Hem de procurar que estigui bé com més aviat mifor.

El president del Brasil

Quan algú avisà a Vargas que si el cop li sortia malament, seria afusellat, respongué amb tranquillitat:

—Ja ho sé. La única excusa d'aixecar-se contra el govern, és que l'alçament tingui èxit.

—Se sap sempre el que diu—deia referint-se a Vargas una persona que el coneix—, perquè parla sense ambigüitat. Però és impossible saber què pensa.

I quan algú li pregunta:

—Què en penseu d'això?

Vargas respon:

—Dic sempre el que penso.

Però no s'ho creu ningú.

* * *

Una opinió de Vargas:

—Es dolent que un home ocupi llarg temps el poder. Un cap de govern que no se'n mogui, és com un turista que veu sempre el mateix paisatge i acaba per no mirar-se'l. I un cap polític ha de mirar-ho tot amb curiositat.

I afegia:

—Els caps de govern que tenen més probabilitats de deixar un record durador i simpàtic, són els que moren joves; el record no és durador si no va acompanyat d'una mica de pietat o d'emoció.

Els tècnics al Palais Bourbon

El debut de la Cambra francesa no ha estat marcat per sessions tumultuoses. Es veritat que un debat sobre aviació, de seguida dominat pels detalls tècnics, no es presta a grans manifestacions d'eloqüència. Ja s'havia constatat això a la comissió de finances, les discussions de la qual feien badallar els que no hi prenien part.

La única nota distreta fou la d'un comissari declarant:

—Hem seguit uns raonaments paral·lels; és per això, doncs, que s'han trobat.

Potser entre els que ho sentiren no hi havia einsteinians, o recordaven la geometria euclidiana dels seus temps escolars; el fet és que es van mirar somrient.

LES ELECCIONS AMERICANES

—Encara més demòcrates!

(*L'Oeuvre*, París)

LES TRIFULGUES DEL "R. C. DE LA N."

CERCANT PIS

Fa uns quants mesos, MIRADOR va publicar una informació pintoresca explicant com s'ho havia fet el «Real Cuerpo de la Nobleza» per apoderar-se de l'estable de la casa de l'Ardiaca, on el «Cuerpo» s'havia installat, i vàrem protestar contra el fet que una associació ocupés la planta baixa d'un dels palaus municipals. Vàrem publicar aquesta informació a instàncies de persones que tenen autoritat i que representen els interessos de Barcelona, però el senyor governador va creure necessari aplicar-nos una sanció, la miserable multa de cinquanta pessetes, la més petita que s'ha posat a Espanya, però també la més grotesca, i això sense haver-hi dictadura. Evidentment el governador va obeir a suggestions de persones interessades, sense pensar que, imposant-nos aquesta multa, reconeixia al «Cuerpo de la Nobleza» un caràcter d'autoritat que està lluny de tenir.

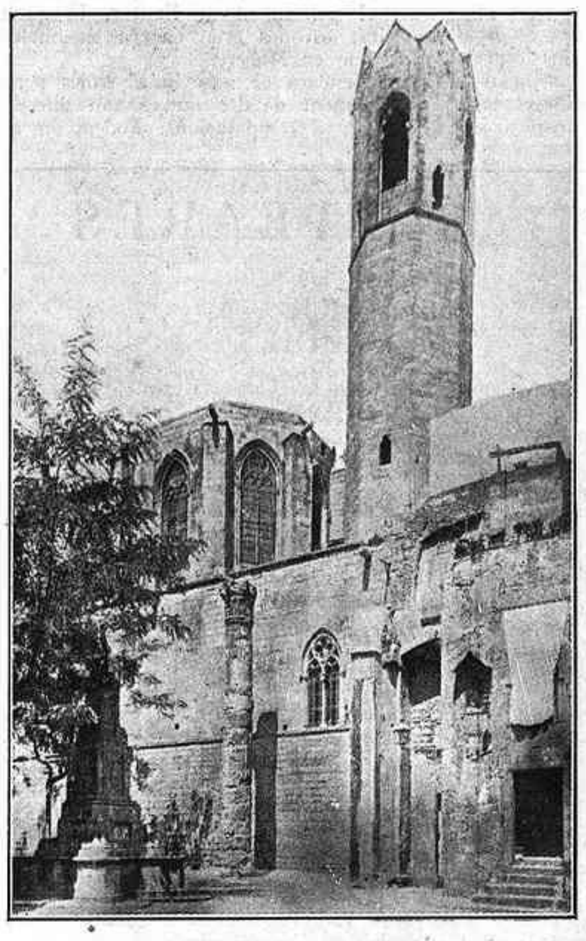

Santa Agata

Afortunadament el «Cuerpo» va ésser expulsat de la casa de l'Ardiaca on l'havia installat un individu del cos, el baró de Viver. Però desallotjar i mobilitzar tants nobles i tants uniformes val diners, i l'Ajuntament, conciliador com sempre, va lliurar al «Cuerpo» una indemnització que em sembla que és de cinc mil duros.

Amb aquests dinerets el «Cuerpo» s'ha refet, però no ha trobat pis. El «Cuerpo» cerca un pis, un local, digne de les personalitats que ha d'allotjar. Es tracta, però, de trobar un local noble i, naturalment, gratuit. El «Cuerpo» ha fet ja múltiples gestions, entre elles una prop de les monges de Sant Joan de Jerusalem, que posseeixen l'arxiu nobiliari més important del país. Poder ensumar i remenar aquest arxiu permetria al rei d'armes, senyor Rosselló—un senyor del qual la gent diu «que es fa passar per comte, però que no ho és»—, descobrir que tothom que tingui quatre quartets pot considerar-se fill legítim o illegítim del rei Don Jaume.

Fracassat l'intent de convertir el «Cuerpo» en paràsit de les monges, ha sorgit una idea més lluminosa, que consisteix a fer gestions per obtenir la capella de Santa Agata, a la plaça del Rei, indret i local evidentment molt nobles, massa nobles perquè puguin ésser cedits a uns senyors que no tenen altra feina que evolucionar, vestits amb llampants uniformes, davant d'uns grans miralls.

Entre totes les solucions que poden donar-se a la capella de Santa Agata, aquesta de cedir-la al «Cuerpo de la Nobleza» és la pitjor de totes. Si s'arriba a cometre aquesta arbitrarietat, tota la ciutat en protestarà. Cedir Santa Agata a aquests senyors equival, per al ciutadà innoble o vassall, a no poder veure mai més el delicios interior de l'antiga capella dels reis d'Aragó, aquell magnífic enteixinat, element d'arquitectura civil rarament introduït en l'arquitectura religiosa del nostre país.

La notícia que el «Cuerpo» pretén Santa Agata ha motivat un cert pànic perquè molta gent creu que la capella és del reial patrimoni. Això, afortunadament, no és cert. El reial patrimoni va cedir la capella a l'Estat perquè no volia gastar diners en la restauració del monument. Si la capella és de l'Estat, el perill que pugui ésser cedida al «Cuerpo» no és tan greu. No és de creure que el ministre d'Instrucció pública senyor Tormo, que és un especialista eminent en aquestes matèries, pugi aconsellar la cessió, o concedir el dret d'ocupació, al «Cuerpo de la Nobleza».

Es necessari que l'Ajuntament i la Diputació intervinguin en aquest afer i que les entitats artístiques vigilin perquè les gestions realitzades pel «Cuerpo de la Nobleza» sembla que estan molt avençades.

L'Ajuntament té un cert dret a intervenir perquè, si no m'equivoco, és ell el que paga la restauració de la façana que dóna a la plaça de Berenguer el Gran. Donar Santa Agata a la «Nobleza» seria condemnar el monument a la ruïna perquè, en general, aquesta mena de «cuerpos» no treuen mai una pesseta. Recordeu que el «Cuerpo» va tolerar que la ciutat acabés el palau reial de Pedralbes.

Si es tracta de treure de l'interior de Santa Agata el Museu Provincial, la pitjor solució seria installar-hi aquests senyors de sang blava. Ja que es tracta d'una església, potser seria millor restablir-hi el culte amb certes condicions que impedissin fer-hi altars ridículs. En aquest cas valdria més consultar els Amics de l'Art Litúrgic i potser cedir-los la capella. Si no es vol restablir-hi el culte ni utilitzar la capella com a museu, encara hi ha la solució de convertir-la en saló de conferències o de música. Qualsevol solució és bona, menys la d'allotjar-hi el «Cuerpo de la Nobleza», solució que equivaldria a tancar per sempre més Santa Agata.

MANUEL BRUNET

Belleza y juventud

se intentan conseguir con muchos medios pero raras veces se ataca el mal de raiz. Los dolores de todas clases, los de cabeza, jaquecas, neuralgias y los trastornos mensuales de la mujer, van dejando sus huellas. Una arruga tras otra se van grabando en el rostro, los ojos pierden su brillo, puesto que cada sufrimiento produce, al mismo tiempo, una depresión en el ánimo.

Téngase, pues, buen cuidado de tener a mano la

CAFIASPIRINA

que no sólo ahuyenta los dolores, si que posee también la acción reanimadora y estimulante de la cafeina, alcanzándose con ella el bienestar y la satisfacción que le ayudarán para conseguir la belleza y la juventud.

Tome, pues: Cafiaspirina.

BAYER

No afecta al corazón ni a los riñones.

(c) Ministerio de Cultura 2006

LES LLETRES

"Els Clàssics del Món"

Es sobretot en el període del Renaixement que trobem aquella mena d'autors que presenten la característica de llur universalitat, de llur humanitat eterna, però estretament lligada amb la pintura dels costums i de les passions de l'època. Són autors que senten una completa indiferència envers els mitjans a esmerçar per assolir el que es proposen, que no fan cap cas de les regles dels tractadistes ni dels gèneres classificats; tot els va bé, tot punt de partida els sembla aprofitable, no miren prim a inspirar-se en una obra anterior i àdhuc a saquejar-la sense cap escrúpol. Són el contrari dels escriptors aplicats i de gust, que, encara que també imitin, ho fan amb més traça. L'empenta extraordinària dels autors del primer tipus els fa saltar per damunt de les convencions i no enfarfegar-se de regles; acostumen a ésser escriptors d'una gran fertilitat, que creen entremig de les dificultats d'una vida atzarosa, o si més no atrafegada.

Davant seu, no queda altre remei sinó creure en el do; per més que se'ns digui que han viscut molt abans de posar-se a produir, ni el talent d'observador ni el de descriure no ens els expliquen prou.

Encara que ben dissemblants en molts altres aspectes, Shakespeare i Molière són dos autors d'aquesta mena; per ells l'essencial és escriure, sense prefixar-se cap doctrina ni supeditar-se a un pla; l'únic que els interessa és el favor del públic, del qual viuen per més d'un concepte, ja que no sols són autors, sinó també comediants i empresaris.

Tots dos han estat homes de vida desordenada (Shakespeare hi alludeix en més d'un dels seus sonets; de Molière ho sabem més certament), diguin el que vulguin els idòlatres.

Tots dos no s'han interessat gaire per la sort de llurs obres fora de les taules i no es preocuparen massa de vigilar-ne la publicació.

Les primeres edicions de moltes obres de Shakespeare foren fetes sense que ell en sabés res ni li'n pervingués cap profit material.

I quant a Molière, el seu *Cornut imaginari* fou publicat per un tal Neufvillenaine que de tant veure-la sabia l'obra de memòria, el qual adverteix—i és molt versemblant—que potser comet algun petit error. Molière, per la seva banda, no s'amoïnà mai a desautoritzar aquesta edició ni a donar-ne cap altra.

Tant Shakespeare com Molière ja han passat l'època d'ésser discutits. Si en vida no trobaren el total reconeixement de llur vàlua, distaren molt d'ésser uns genis ignorats. Si més tard foren acusats d'incorrectes i àdhuc de grollers, ja només ho recorden els historiadors de la literatura.

A l'un com a l'altre se'ls ha volgut adornar amb una filosofia i una moral. Però en aquest terreny no s'ha d'anar massa enllà. Es clar que és impossible una observació profunda dels homes que no reposi sobre una certa concepció de la vida. Però en seguir de prop aquesta línia, les precisions esdevenen impossibles. Les contradiccions i les incoherències es multipliquen a cada pas. Shakespeare i Molière fan el miracle de fer expressar als seus personatges tots els arguments que poden ajudar llurs passions o llurs conveniències. Es inútil voler-ne destriar el pensament de l'autor, i aquesta inutilitat es més gran encara en Shakespeare que en Molière.

Com encara és més inútil voler parlar paral·lelament de dos autors tan diferents i recórrer a comparacions. Podem dir que Shakespeare guanya a Molière en la riquesa de sentiments, perquè el patètic i el terrible són accents desconeguts en l'obra del comediògraf francès.

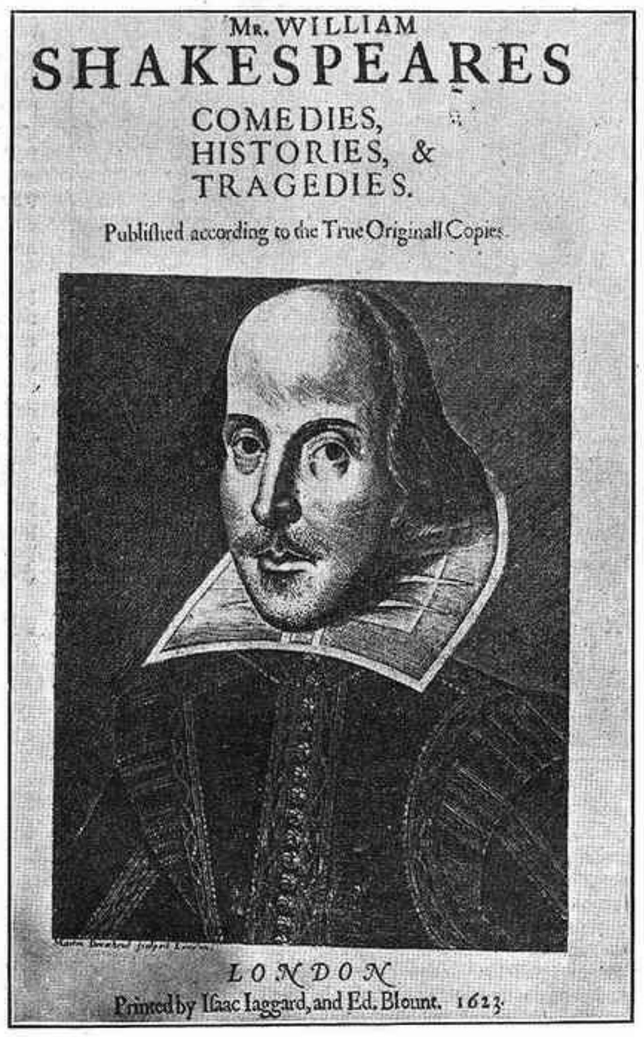

Portada de la primera edició in-fòlio (1623) *de les obres de Shakespeare*

Ens ha portat a parlar de Shakespeare i de Molière d'una manera paral·leles (sense haver extremat—creiem—aquest exercici perillós), el fet d'ésser aquells els noms amb què l'Editorial Barcino ha inaugurat una nova col·lecció: *Els Clàssics del Món*, els tres volums fins ara apareguts de la qual són dos de Shakespeare i un de Molière, traduïts, respectivament, per C. A. Jordana i per Alfons Maseras.

En la bibliografia catalana es comptaven ja diverses traduccions d'aquells dos autors, fins se'n comptaven de repetides, a canvi d'altres d'inexistents. Però, a part que moltes d'aquestes traduccions són introbables, o daten d'una època en què el llenguatge literari no havia assolit la fixació, la millor fórmula d'incorporar un autor estranger és la d'una col·lecció uniformada, i encara més si presenta una altra homogeneïtat: la d'ésser traduït tot ell per un sol traductor.

Afegim encara que els volums de *Els Clàssics del Món* són presentats amb una elegant sobrietat i còmodament manejables.

JUST CABOT

"Filosofia i cultura"

La nostra literatura filosòfica és tan reduïda, que l'aparició d'un llibre retolat *Filosofia i cultura* i signat Jaume Serra Hunter, significa en el nostre món intel·lectual un esdeveniment, i un esdeveniment que consideraran sortós tots aquells que subscriuen el programa en el qual s'inspira aquest volum i que el seu autor ha exposat en el Pòrtic i explicat en la Primera secció: *La Filosofia base natural de la cultura*, el pensar filosòfic com a mitjà de sintetització en un sistema coherent i per tant eficaç de totes les adquisicions culturals que altrament resten disperses i estèrils.

La inquietud metafísica no sembla neguitejar gaire el nostre món dels llibres. El capítol *El saber i la vida* lluita contra el prejudici en què es fonamenta aquesta actitud negativa, prejudici que consisteix a veure en la reflexió filosòfica alguna cosa d'extrínsec a la vida, la filosofia considerada com un saber purament teòric sense relació amb els interessos pràctics en els quals ens debatem tots plegats.

El Dr. Serra insisteix a projectar la Filosofia damunt la Vida més concreta i emotiva, assenyalant la funció vital del pensar, sense que això vulgui significar una fe pragmàtica a subordinar la Veritat a l'acció. El pragmatisme—filosofia de banquers, com deia un crític francès—no passa d'ésser una filosofia per a neòfits que no pot trobar cap simpatia en un pensador que ha digerit les obres dels grans mestres de la metafísica.

El mateix que l'obra d'aquests mestres, *Filosofia i cultura* és un llibre saturat de consideracions morals. El problema moral apareix com la màxima preocupació de l'escriptor que el formula amb claredat i concisió lapidària: «*Si el pas de la tendència a l'acció fos sempre necessitat, no hi hauria més ciència que la física o la mecànica. El fet de poder fer o suspendre l'acció, o almenys de voler fer o no fer l'acció, declara la possibilitat de la moral.*»

El Dr. Serra està persuadit del valor absolut de la moral. El mateix que l'Ontologia o ciència de les essències, la Moral és una metafísica, la metafísica dels valors. El capítol dedicat a l'Axiologia aclareix aquests punts i aferma aquella fe, en identificar en un mateix pla transcendental coses i valors. Aquest capítol és potser el més actual del llibre, la qüestió dels valors essent la qüestió més debatuda en la moderna filosofia d'ençà de Nietzsche.

Tot el llibre parla de la supremacia de l'Esperit i declara la bancarrota del positivisme i naturalisme que pretenen subordinar l'home i l'Esperit a la matèria i a la Natura.

Es en el darrer capítol on l'illustre professor de la nostra Universitat deixa entreveure algunes opinions més genuïnament personals. Esperem que trobarà més endavant lleure per a concretar aquestes insinuacions presents aquí.

Una metafísica que té per punt de partida la Psicologia i que creix sota la vivificació de la dialèctica o ontologia lògica per encaminar-se vers la solució del problema cabdal, el problema ètic o del destí moral de la Creació.

No podem no ja resumir, sinó ni tan sols enumerar les qüestions tractades en els setanta cinc paràgrafs en què es subdivideix el llibre. Tots els problemes hi són senyalats, i per això mateix es recomana el volum com una bona iniciació a la vida filosòfica.

Hem dit tots els problemes, i no obstant hi ha una llacuna, segurament voluntària. Ens referim a les qüestions estètiques, que no obstant juguen en el món filosòfic i cultural un paper de primera importància.

JOSEP PALAU

SINCLAIR LEWIS

Per primera vegada el Premi Nobel de Literatura ha estat atorgat a un americà, el nom del qual tot just comença a ésser conegut entre nosaltres, i no és pas molt popular encara a Europa. Però al seu país, *Babbitt*, com *Main Street* han assolit tiratges formidables, desconeguts al vell continent, tiratges que s'acosten al milió d'exemplars.

I això que Sinclair Lewis no ha estat tendre amb els seus compatriotes. Com Dreiser (del qual s'ha parlat també com a candidat al Nobel d'enguany), com Mencken, es complau a ensenyar-nos el revers de la civilització ianqui, tan brillant per fora, tan trista per dins. El mateix Duhamel, en les *Scènes de la vie future* comentades aquí mateix la setmana passada, no és mai tan dur, tan sarcàstic, com els *pioneers* de l'inconformisme, a seguit dels quals s'arrenglera tota la joventut literària nord-americana.

Sinclair Lewis no és pas vell. Nasqué el 7 de febrer de 1885 a Sank Center (Minnesota). Nét, fill, germà i nebot de metges, féu els seus estudis a la Universitat de Yale i en acabar-los entrà en el periodisme. En sortí per escriure novelles.

Diríem que totes elles tenen de comú l'absència d'heroi, és a dir, que aquest és més aviat un no-heroi, un personatge ben insignificant, ben *standard*, ben semblant a tants altres milions de nordamericans tan cent per cent, tan anònims i impersonals, tan esclafats pel moltonisme que és la base de la civilització americana com ell. Però el personatge de les novelles de Lewis té unes vagues velleïtats de revolta (sense això no hi hauria novella); és l'única mica de personalitat que l'autor li deixa, tan escassa que gairebé el podríem definir negativament per la manca de trets individuals.

Ja hem anomenat les dues novelles més importants de Lewis: *Main Street* i *Babbitt*.

La primera ha estat comparada amb *Madame Bovary* de Flaubert. Carol Kennicot viu a Gopher Prairie, una ciutat del Centre Oest tan espiritualment inconfortable com totes les ciutats americanes, grans, mitjanes i petites. Carol, la dona d'un metge, fracassa contra la inèrcia, el conservadorisme resclosit, l'esperit de guany material i la maledicència del carrer major (*main street*) de Gopher Prairie. «Quan s'hi reclama la felicitat, és el confort qui respon; la maledicència us aguaita darrera les finestres, el ministre baptista percaça fanàticament la vostra vida privada; no calen detectius ni agents de la prohibició; els vostres conciutadans s'encarreguen de vetllar pel vostre honor.» (Paul Morand, pròleg a la versió francesa de *Babbitt*.)

Aquest tema central de *Main Street*, la lluita d'un gran cor, una alta intel·ligència contra les forces aliades d'una societat fundada en l'interès material i una moral hipòcrita, és reprès per Lewis en *Arrowsmith*, planteig del drama del savi que no troba lloc en una civilització utilitària.

Però la seva novella més coneguda és *Babbitt* (en la versió catalana de la qual treballa actualment C. A. Jordana). George F. Babbitt és un agent de finques a Zenith, nom que encobreix, diuen, Detroit, però que en realitat pot ésser qualsevol altra gran ciutat dels Estats Units.

Babbitt és l'americà *standard*, cent per cent, sense altra cosa al cap sinó idees rebudes, i principalment la de guanyar diners. Es una simple cèl·lula de la col·lectivitat nordamericana, formada, segons Lewis, per «persones sense gust, endrapant menjar sense més gust que elles mateixes, per asseure's després en una butaca de bàscula, escoltant música mecànica, dient paraules mecàniques sobre les excel·lències dels autos Ford i considerant-se el poble més gran del món».

Aquest *homo americanus*, d'ànima en sèrie, que viu en una ciutat feta en sèrie, entremig de tot d'objetes (els més perfectes del món) també fets en sèrie, ve un moment que s'adona de la seva indigència, vol humanitzar-se en una societat inhumana i una ciutat asfixiant. Cada un dels capítols de *Babbitt* relata una temptativa d'evasió. Però totes fracassen, i G. F. Babbitt torna a inscriure's en el tipus de l'americà cent per cent, que ha prosperat econòmicament i aleshores es decideix a faltar a la seva dona perquè li sembla que la xifra de la seva fortuna li imposa la despesa de tenir una amant.

Tot el llibre, com diu el nostre col·laborador Marcel Brion, és un «retrat de la classe mitjana, empeltat d'una sàtira en què el bon humor es barreja tan bé amb la crueltat, que els trets més durs s'atenuen i s'encoixinen les remarques de l'implacable observador». I tan implacable! Sinclair Lewis no ens perdona detall. En *Babbitt* a penes hi ha acció, o almenys aquesta té poc relleu; l'important és l'inventari, diríem.

Sinclair Lewis ha assolit fer de Babbitt un tipus popular, ha deixat d'ésser un nom propi per convertir-se en una paraula que s'escriu amb minúscula.

A despit d'ésser una de les crítiques més cruels de la civilització americana, *Babbitt* no desencadenà la tempesta que ha provocat el darrer llibre de Lewis, *Elmer Gantry*, pamflet dirigit contra les dues sectes americanes més poderoses, metodistes i baptistes. Elmer Gantry és una mena de Tartuf americà, un pastor que canvia d'Església per guanyar més diners. Es diu que és una novella de clau, plena de fets autèntics i amb uns personatges realment existents sota un altre nom.

Anteriorment havia publicat *Dodsworth*, l'americà Sam Dodsworth que quan és a Europa enyora el seu país, i quan és a Amèrica s'avorreix, es sent asfixiat, com tots els personatges de Sinclair Lewis, i hi és víctima de la més odiosa de les tiranies, la que exerceix la «república de les dones» que són els Estats Units.

L'Acadèmia Sueca, premiant aquest agressor implacable de la civilització del país més pròsper del planeta, s'ha adonat que Sinclair Lewis planteja un dels problemes més angoixosos dels temps moderns: l'absorció de la individualitat, la seva anul·lació, en l'engranatge monstruós de la civilització mecànica.

El fenomen és més vistent als Estats Units que a Europa. En aquesta darrera, la societat és més complexa i més rica de matisos, i totes les institucions, incloent-hi l'Estat, són producte d'una elaboració lenta. Els Estats Units s'han desenrotllat a l'inrevés que Europa; primer de tot ha existit l'Estat, que ha donat a l'individu el dret de viure en el seu marc, però al preu de deures rigorosos, d'ésser una peça dòcil del seu engranatge, de renunciar a pensar per compte propi.

L'honor que els Estats Units reben amb la distinció de què un nordamericà ha estat objecte, és alhora una condemnació de la civilització més típicament ianqui, la que ha fet justament la seva grandesa i prosperitat materials.

Com que la quantia del Premi Nobel és variable segons la cotització dels valors en què és invertit, es calcula que Sinclair Lewis percebrà 172,946 corones.

Cinc anys enrera, Lewis havia refusat el Premi Pulitzer, de 1,000 dòlars, opinant que els premis literaris eren perillosos, perquè tendien a fer dels escriptors uns homés reposats, petits, obedients i estèrils. Si ens cal creure els diaris, Sinclair Lewis destinarà els diners del Premi Nobel a protegir escriptors joves, actitud excel·lent en l'home tota l'obra del qual proclama que en el món hi ha alguna cosa més que guanyar diners per després gastar-los segons els consells de la publicitat més convincent i ben entesa del món.

C.

Una traducció

A propòsit de la nota apareguda en aquesta mateixa pàgina la setmana passada, sobre la traducció catalana de *Le Feu* de Barbusse, hem rebut una carta del senyor Delfí Dalmau i una altra de M. A. Levesque. Les publiquem a continuació; ens hem permès de traduir la del darrer, i ens pensem que amb més fidelitat i encert dels que ha tingut el senyor Masferrer i Cantó posant *Le Feu* en galimatias.

«Sr. Director de MIRADOR.

»Benvolgut amic:

»En el darrer número (93) del setmanari que dirigiu, llegeixo una nota molt justa sobre la traducció de *Le Feu* de Barbusse. Recordeu que setmanes abans de la vostra nota que m'ocupa, ja vaig publicar, a *La Publicitat*, un article titulat *Imbecil·litat del Poliglota*, en el qual deia justament que espero tenir lleure per tal de dedicar tot un llibre a estudiar la dita imbecil·litat.

»El primer sorprès per l'esment fet en la traducció de *Le Feu*, que M. Levesque, un dels professors de francès del meu Liceu, havia *controlat* la versió del senyor Masferrer Cantó, fui jo. Fins llavors no sabia sinó que M. Levesque, *no per compte* del Liceu que porta el meu nom, sinó per *una entesa privada* amb el senyor Masferrer, havia *treballat*, com a *francès*, en la versió de la coneguda obra, potser la més densa, que sobre la guerra s'hagi escrit en el nostre segle. El meu Liceu, doncs, no té art ni part en *El Foc*. Us prego de fer-ho constar en el vostre estimat periòdic.

»Em plau l'avinentesa d'expressar-vos, etcètera.—*Delfí Dalmau*.»

«Sr. Director de MIRADOR.

»Tinc l'honor de trametre-us aquestes curtes ratlles per donar-vos algunes clarícies sobre la traducció de *Le Feu* en català.

»En el número d'aquesta setmana del vostre molt estimable periòdic he llegit l'article intitulat *Una traducció*, en el qual dieu que he controlat la traducció catalana del senyor Masferrer. Això no és possible de cap manera, perquè desgraciadament no conec prou bé la vostra llengua per fer-ho; m'he limitat a fer solament la traducció espanyola de l'original francès i el senyor Masferrer l'ha vertida directament al català sota el meu dictat, i vet aquí tot.

»Esperant que compendreu pel que precedeix que el meu objectiu en escriure-us aquestes ratlles no ha estat sinó el de salvar la meva responsabilitat en aquest afer, us prego, senyor director, d'acceptar, etc.—*A. Levesque*.»

Férem esment del prof. Levesque sota la fe d'aquesta nota amb què el senyor Masferrer i Cantó clou el llibre: «Aquesta traducció d'*El Foc* ha estat controlada pel professor del Liceu Dalmau, de Barcelona, N'Aleix Levesque.»

Ara aquest darrer té un interès—explicabilíssim—a precisar la seva intervenció en l'afer. De les seves manifestacions resulta, doncs, que el senyor Masferrer i Cantó li ha esmentat el nom abusivament.

L'únic que resta saber, és la cara que posarà Barbusse si s'assabenta dels mèrits de la traducció de la seva obra, per a la qual ha escrit expressament un pròleg—malaguanyat—que, naturalment, també ha estat víctima de la prou provada incompetència del traductor.

CAMISERIA FITÓ BARCELONA
GRANS NOVETATS EN CORBATES INARRUGABLES
Jaume I, 11
Telèf. 11655

Biblioteca "Univers"
VOLUM XV
DIDEROT
La paradoxa del comediant
Traducció d'Enric Lluelles
Preu: 1'50 pessetes
ADMINISTRACIÓ I VENDA:
Llibreria Catalònia
17, Plaça de Catalunya, 17

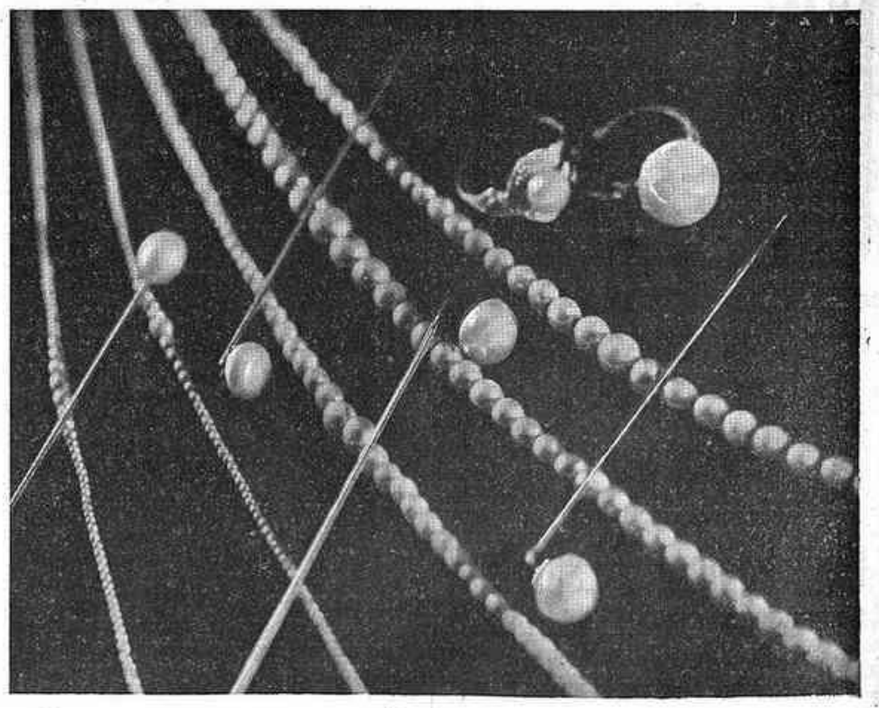

EL JOIER DE MODA
J. ROCA
RAMBLA DEL CENTRE, 33 - PASSATGE BACARDI, 2

(c) Ministerio de Cultura 2006

I EL TEATRE

LES GIRLS

Al music-hall, els mitjans expressius són nombrosos. Una cantadora, un cantador, per exemple, posseeixen la dicció, els múltiples matisos de la qual els permeten passar ràpidament de la rialla al plor, del pessimisme a l'optimisme, els permeten expressar els més variats sentiments i traduir les emocions més diverses—meravellosa, diuen, la dicció de Damia—i posseeixen també el gest, molt més expressiu sovint que la mateixa dicció. Mayol—tothom el recorda—, fill de Marsella, pàtria de Louis Rouffe i fantasista—Marie Dubas—i tantes i tantes altres. En les *girls*, per contra, la personalitat no existeix. Les *girls* arriben a ésser totes idèntiques entre si. Existeix un tipus únic de *girls*, un tipus *standard*, d'idèntiques característiques. El mateix cos impersonal sense sexe, que participa més de l'adolescència andròg ina que de la dona feta. La cantadora, el clown, ja ho hem dit, posseeixen una arma poderosa d'expressió: el rostre, el gest facial, ric en múltiples matisos expressius. Les *girls* ni d'això poden

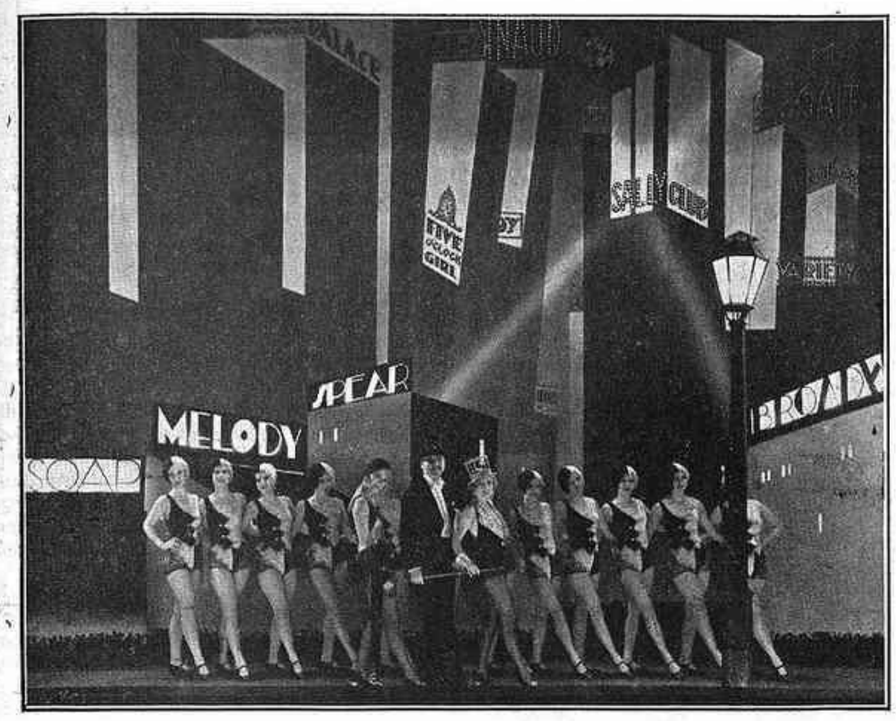

«Existeix un tipus únic de girls»

de Sévérin, posseïa en un grau eminent la ciència del gest, sabia com pocs mimar una cançó. Els recursos expressius dels clowns són també molt nombrosos. Disposen, en els casos pitjors—els Fratellini, allà, els epígons menors Pompoff i Teddy, ací—, dels múltiples accessoris, instruments musicals i altres, que els ajuden poderosament a crear l'atmosfera còmica desitjada, i disposen també, en els casos millors—Grock, Baby—de llur rostre, de llur veu, de llur gest, amb els quals atenyen l'expressió de tota la gamma dels sentiments, des dels més primaris als més complicats. Tota la humanitat en pes. Els illusionistes, els manipuladors, posseeixen també llurs instruments trucats. Els acròbates, llurs aparells. I així fins a l'infinit, excepció feta de les *girls*. Les *girls* ja són tota una altra cosa.

«Impersonals anglesetes de revista», diu Colette en el seu famós *Envers du music-hall*. Impersonals. Aquest és el mot. Impersonals, les *girls*. Una cantadora té sempre una personalitat. Hi ha moltes i molt diverses personalitats en el gènere de la cançó. Manllevem-ne algunes a la classificació de Louis-Léon Martin. Hi ha la cançó jugada—Yvette Guilbert—, la cançó cantada—Mayol—, la cançó artista—Yvonne George—, la cançó vivent—Turcy—, la cançó enorgullir-se. Llur rostre és inexpressiu i impassible, impermeable, travessat per l'etern somriure estereotipat: aquell *sourire enfantin de la girl réglé au compas* de Maurice Verne. I no obstant les *girls* aconsegueixen molt sovint d'emocionar-nos més profundament que tal clown, que tal cantadora.

Què posseeixen, doncs, les *girls*? Un instrument expressiu d'eficiència extraordinària. Llurs braços. Llurs cames, sobretot. Llurs cames únicament. Llurs cames simplement. Llurs cames implacables que no es cansen de teixir i desteixir, amb una precisió singular que voreja les matemàtiques, els més bells arabescos, les més audacioses combinacions de línies harmonioses, les més perfectes figures geomètriques. Llurs cames implacables que ens colpeixen fortament amb llur parallelisme impressionant que s'eleva directament vers l'arquitectura. No hi ha res més a la vora de l'abstracció plàstica, de l'abstracció arquitectònica, que la simetria exacta i segura de les cames de les *girls*. Ens trobem davant d'un art netament plàstic, oposat totalment a l'art expressiu d'una *diseuse*, d'un *chansonnier* o d'un clown.

Les *girls* plantegen al music-hall el dualisme plàstica-expressió que existeix en la pintura, que existeix també en el cinema. Fa temps oposàvem Chaplin—l'expressió—a Buster Keaton—la plàstica—. I dèiem: Buster Keaton i Charlie Chaplin. Els dos pols oposats. Dues valors antitètiques amb un denominador comú d'intensitat. L'un, Buster Keaton, fred, impassible, desinfectat i esterilitzat. Incolor, inodor i insípid: gairebé mineral. Creador excels d'una poesia plàstica que viu únicament per les qualitats sumptuosament fotogèniques dels seus elements. Fotogènia del tipus de Keaton, fotogènia de la cara de Keaton, fotogènia de la musculatura de Keaton. Buster Keaton: objecte impassiblement plàstic que s'enllaça amb la botella, amb el telèfon, amb el revòlver, objectes tan obsessionantment fotogènics com ell. Plasticitat absoluta, pura, crua, neta. Oh, la netedat insubornable de les pellícules asèptiques de Keaton! Plasticitat absoluta, pura, crua, neta. Deshumanitzada. Charlie Chaplin, per contra, és el titella treballat per totes les metzines sentimentals. El ninot eternament derrotat que, sota uns *dehors* d'una bonhomia primària i inefable, amaga els conflictes interiors més complexos, que són exterioritzats per mitjà d'una màscara d'una expressió anímica quintaessenciada. Diu Buñuel que l'expressió de Keaton és tan modesta com la d'una botella. La de Chaplin, per contra, és múltiple, infinitesimal.

Doncs bé: les *girls* són en el music-hall el que Buster Keaton és en el cinema. Oposat a l'art anímic, netament psicològic i interior, art que voreja constantment el sentimentalisme putrefacte, d'una Damia, per exemple, les *girls* ens ofereixen un art veritablement abstracte, veritablement deshumanitzat. Un art asèptic i esterilitzat. L'art collectiu contra l'art individual. L'art general contra l'art particular.

SEBASTIÀ GASCH

Teatre Català ROMEA

Avui, dijous, nit i totes les nits
l'èxit formidable
La veïna del terrat

Demà, tarda, Matinée clàssica catalana
TERRA BAIXA per MARIA VILA i PIUS DAVI

Dissabte, diada MANTUA
Tarda i nit: **La veïna del terrat**

TEATRE NOU

Avui, dijous, tarda i totes les tardas,
èxit de l'any
Paca la Telefonista

Nit i totes les nits
NOCHE DE VERBENA
per JOAN ROSICH, MATILDE VAZQUEZ, EMPAR SAUS, ANDREU SANCHEZ i PERE SEGURA

40 Professors del Sindicat Musical de Catalunya.

Teatre Català Novetats

Companyia catalana, direcció:
CARLES CAPDEVILA

El més legítim triomf J. M.ª de Sagarra
La corona d'espines

Ovacions contínues a l'obra i a interpretació genial de Maria Morera, Pepeta Fornés i tota la companyia

AVUI TARDA:
Espectacles per Infants. AYMERICH, GALCERÁN i GIMBERNAT en
El rei que no reia
de FOLCH I TORRES

ABRICS

La millor col·lecció
Els millors preus
Les millors classes

F. VEHILS VIDAL

Abric reclam . . . . 75 ptes.
Abric novetat. . . . 90 ptes.
Abric fantasia. . . . 125 ptes.
Abric Austràlia . . . 150 ptes.
Abric folro camussa . 175 ptes.
Trinxeres des de. . . 35 ptes.

PLOMES ANGLESES 20 PTES.

Sobre l'Escola Municipal de Música

Com prometiem la setmana passada, publiquem la següent lletra al mestre Millet que ens havia demanat el nostre company Marià Perelló, un dels elements del prestigiós «Trio de Barcelona», que no cal presentar als lectors de la nostra secció de Música.

Entretant el mestre Millet ha estat designat per ocupar el càrrec de Director de l'Escola Municipal de Música, però no creiem que això sigui motiu per deixar de publicar aquesta carta, escrita abans del seu nomenament. Cal saludar l'adveniment de l'illustre mestre a la direcció del nostre primer centre oficial d'ensenyament musical i dipositar en ell la confiança que sota la seva ègida les tares greus que En Perelló ha denunciat en el règim de l'Escola trobaran llur correctiu adequat. Afegim encara per la nostra part, que si bé no ens podem solidaritzar en absolut amb el punt de mira—minimalista, al nostre entendre—sota el qual En Perelló ha fet la crítica dels nostres primers centres musicals docents en el seu opuscle retolat: Nuestros Conservatorios de Música. Lo que son y lo que deberían ser, *cal reconèixer, en canvi, el seu mèrit evident: el d'haver fet públicament, per primera vegada, el retrat d'aquestes institucions, «tal com són», amb totes les xacres i tots els defectes que tothom, fins ara, ha criticat de baix en baix, sense gosar alçar la veu de protesta. I per bé que ens sembli que hi pot haver diversitat de criteri respecte de «com haurien d'ésser» els nostres Conservatoris, no cal dir, per fi, com trobaríem extemporani i com ens sentiríem allunyats d'un optimisme oficial que pretengués fer-nos creure que vivim en el millor dels mons, en aquest respecte. Creiem que En Perelló ha fet obra meritòria i que la seva crítica és objectiva, serena i desinteressada, i absolutament digna d'ésser presa en consideració.*—R. G.

En la *Revista Musical Catalana* del passat setembre, ocupa lloc preferent un llarg article del mestre Millet ponderant la tasca del mestre Nicolau en l'Escola Municipal de Música de Barcelona.

No tindríem res a objectar-hi, essent lliure per a tots el dret d'elogi o de crítica, si en l'esmentat article, el mestre Millet, amb gran lleugeresa, no dediqués als que no es mostren conformes amb l'obra de l'Escola Municipal de Música, conceptes tan de mal gust com *poca solta, envejós, que criden per atraure l'atenció dels badocs...*

Com que jo, en un recent opuscle, em vaig permetre de criticar obertament la funció pedagògica de l'esmentat institut, i puc suposar amb fonament que no sóc estrany a aquells conceptes, em veig obligat a defensar d'una manera sumària els punts essencials, els quals semblen haver inspirat aquelles desconsiderades allusions.

El mestre Millet jutja, al meu entendre equivocadament, que la tasca de l'Escola Municipal de Música és una obra que tots hem d'agrair i de respectar. Diu també que l'esmentat centre d'ensenyança depèn de l'Ajuntament, i com que aquest canvia sovint de constitució i a més a més acostuma a relegar a segon terme les coses d'art, sia per insuficiència del pressupost, sia per la calma que tota reforma sofreix en la seva tramitació, no sempre es fa el que es vol, sinó el que es pot. Es possible. També fa constar en el seu article que les obres corals del mestre Nicolau viuran sempre entre les obres mestres de l'art universal. Qui en dubta? Però com que allò que inspirà el meu fullet fou exclusivament el problema de l'Escola, estimo que en aquesta hi ha molts defectes, i no els menys greus, pertanyents a l'ordre interior, que no tenen absolutament res a veure amb el Municipi.

D'altra banda, des del moment que és admès que en diaris i revistes es puguin censurar lliurement les obres de compositors consagrats i les interpretacions d'artistes eminents, què té doncs de particular que es censuri el règim o funcionament d'un institut musical? Que potser és alguna cosa sagrada? Al capdavall, en aquest món no és infallible res ni ningú, i gràcies als debats i a les polèmiques es purifica i enrobusteix tota obra cultural. Desgraciat el país on aquests temes no es discuteixen. Per això opino que si en comptes del silenci estèril en què hem viscut, s'hagués alçat de tant en tant la veu de la protesta, potser l'Escola Municipal de Música hauria arribat a un grau de perfeccionament del qual es troba molt lluny en l'actualitat. La veritat sempre és amarga, però l'intolerable és el mutisme, encobridor i còmplice d'errors i de flaqueses.

Em permeto de fer present al mestre Millet que vaig exposar tots els meus punts de vista amb l'ànim lliure de tot apassionament. Crec haver dit la veritat sense que em torbés la menor ambició, ja que ningú no podrà dir que mai hagi sollicitat una càtedra en l'esmentada Escola.

Crítics reputats llegiren amb un interès que m'honra els meus articles, i consideraren que valia la pena de consagrar-hi alguns comentaris fent sentir llur veu autoritzada. Foren en gran nombre les felicitacions que vaig rebre, comptant-se entre elles les de notables professionals, intelligents aficionats (amb molts dels quals no m'unia cap amistat), fins arribar al més prestigiós artista contemporani, distinció que m'afalagà en alt grau, en primer lloc per tractar-se del gran Casals, i després per ésser potser la més espontània de totes, ja que, creient-lo absent, no vaig considerar oportú de trametre-li el meu opuscle. Així, doncs, en arribar per casualitat a les seves mans, m'escriví tot seguit unes ratlles en què em diu senzillament: «Estimat Perelló: He llegit amb tot interès el seu treball i el felicito efusivament. Una protesta justa i feta amb generositat i noblesa mereix l'agraïment, l'adhesió i aplaudiment de tothom.»

Es posible, doncs, que el mestre Millet defensi amb tant de braó l'actuació de l'Escola Municipal de Música, amb els seus pintorescos tribunals d'examen; que alguns professors encarregats dels cursos superiors tinguin l'obligació de donar classe als alumnes principiants; no concedir als mestres un termini prudencial de llicència per a llurs *tournées*, amb què poder remeiar la migradesa de llurs havers; no haver pogut establir encara la selecció d'alumnes i imposar al mateix temps una limitació d'edat per a l'ingrés; obligar a donar classe en forma rutinària a excellents professors; haver suprimit fa més de vint anys una classe tan important com és la d'orquestra; que algun professor arribi, en dues hores de classe, a donar quaranta lliçons; no celebrar concerts per trobar-se l'Escola allunyada de tota manifestació artística, i, en fi, tantes altres llacunes que feia ressaltar en el meu fullet?

Doncs bé, si el mestre Millet creu que aquesta és l'obra que tots hem de respectar i fins agrair, com seria aleshores la que hauríem de censurar?

MARIÀ PERELLO

Els escriptors catalans i el teatre

No és nou aquest tema. Però ho serà una mica mentre el problema que enclou estigui per resoldre. Ens referim al divorci que sembla existir entre els escriptors catalans i el teatre, i diem sembla existir perquè de fet no deu ésser cert, per tal com, que nosaltres sapiguem, hi ha un nombre considerable d'escriptors que no solament s'interessen pel teatre, sinó que tenen escrites obres. El que hi ha és que aquestes obres no han estat estrenades, i algunes i tot, acabades d'escriure desades de seguida. A primer terme existeix el problema de l'empresari, i més encara que el problema de l'empresari hi ha el problema d'arribar a l'empresari.

Hi ha una tradició a la nostra terra que els empresaris són gent estranya, una mena de papus de cartó pedra que no s'enterneixen ni a cops d'obres mestres, i això, naturalment, ha produït un estat tal de coses que avui és rar l'autor d'una peça de teatre que tingui la gosadia d'intentar una entrevista amb aquells. I així romanen absolutament inconegudes una pila d'obres, una minoria de les quals no deu ésser pas més dolenta de les que habitualment ens serveixen els nostres teatres.

No compartim la creença que els empresaris siguin una mena de gent que facin por, sinó al contrari, creiem que són gent molt ben educada, molt sensible, però, precisament per això, estan en el seu dret d'adaptar a llur sensibilitat les obres que estrenin, sense ficar-nos en les conseqüències que llurs designis aconsegueixin.

El fet, però, és que existeixen actualment, en les lletres catalanes, una gran nombre d'obres teatrals més que inèdites, verges, puix que fora del propi autor ningú més no les ha llegides. I bé: des d'aquest lloc ens plau d'intentar exposar als escriptors catalans que hagin escrit obres per a teatre una fórmula per mirar de desenterrar-les abans, com aquell que diu, de néixer.

Al marge de les companyies actuals de teatre català, que fet i fet totes tenen el seu contracte que no els permet de dedicar més hores al teatre que les que ja hi dediquen, va a crear-se una nova companyia catalana. Actors inèdits, fins ara en els rengles dels aficionats (a Catalunya no se sap ben bé on comencen i on acaben els actors aficionats o professionals), sota el control d'un grup d'intellectuals als quals representarà un director d'escena competent, es constituiran en una nova companyia, que es dedicarà exclusivament a donar representacions d'obres teatrals d'escriptors moderns. En principi les sessions que donarà aquesta companyia seran rigorosament íntimes, i després d'una experiència suficient per assegurar-ne l'èxit, aquesta companyia serà presentada al públic de les noves associacions instaurades a Catalunya amb gros entusiasme amb el nom d'«Amics del Teatre». Les possibilitats posteriors no és pas hora d'examinar-les ni de preveure.

En el moment que s'ha decidit aquest propòsit hi ha tan sols una obra admesa: una comèdia en tres actes de Joan Oliver, l'autor d'*Una tragèdia a Lilliput*. Des d'aquest lloc hem de pregar a tots els escriptors catalans que simpatitzin amb aquesta idea i que tinguin obres teatrals escrites, que vulguin lliurar-ne una còpia a la Secretaria de MIRADOR, el més aviat possible, i entre les que es rebin es decidirà el programa general del primer curs a realitzar.

Si els resultats d'aquesta iniciativa responen als bons propòsits dels organitzadors, les lletres catalanes hauran aconseguit una nova victòria.

FRANCESC TRABAL

CAMISERIA FITÓ BARCELONA
ESPECIALITAT EN LA MIDA
Jaume I, 11
Telèf. 11655

"Noche de Verbena"
del Mestre Vives

El mestre Vives ocupa, per dret propi, el primer lloc entre els compositors de sarsueles. Solament per això l'estrena d'una obra seva seria mereixedora d'atenció. Però té, a més a més, l'allicient que a cada estrena posa damunt la taula el problema següent: escatir les possibilitats de l'opereta com a gènere líric espanyol.

A la seva hora, aquest ja fou definit i resolt pel *género chico*.

En succeir-lo l'opereta, el sentit autòcton

que hom havia aconseguit infiltrar a la lírica teatral quedà desnaturalitzat. L'opereta ens aparegué—i ens ho sembla avui—com una industrialització de la música, amb vistes a l'exportació, al gramòfon, a la ràdio, als pianos de maneta.

Allò que la sarsuela havia assolit esbandir, llast feixuc de la vella òpera espanyola, el pinyol, l'ària, la romansa, el duo i *el concertante final*, fet exclusivament per a lluïment de *divos* i estovament de públic ingenu, l'opereta ho ha arreplegat de nou i collocat al primer pla.

A l'opereta hi ha, doncs, una inversió de valors evident, en virtut de la qual l'intèrpret és l'element essencial i l'obra el secundari.

Poc es preocupen els cultivadors del gènere de si l'obra té cap i peus o no en té, mentre hi hagi ocasió per a collocar-hi un enfilall arravatador de pinyols.

En aquest gènere amfibi que és l'opereta, collaboren indistintament els compositors i els intèrprets. El compositor escriu la partitura. El cantant l'estudia i l'assaja. No és estrany que li sentiu dir:

—*Si le parece bien, maestro, a este trozo yo le añadiré unos calderones para que la romanza haga más efecto.*

I que el compositor li doni la conformitat.

El *género chico* fou la sintetització del sainet en el seu doble aspecte.

La música, un complement imprescindible del llibre, el comentari líric d'una situació o de l'estat d'ànim dels personatges.

El mestre Vives, afortunadament per al gènere líric, representa el punt d'enllaç entre el gènere líric antic i el que predomina avui. La seva obra és una continuació de les fórmules líriques de la bona època encabides als motllos d'ara. A l'opereta hi ha dut tot el bo de la sarsuela. Sort d'això.

* * *

Què ho fa que el públic, el dia de l'estrena d'una obra d'aquest mestre, sol rebre-la amb una certa fredor i fins amb manifestacions de protesta, per bé que després rectifiqui i en faci un èxit veritable?

Aquest fenomen, curiós, només passa amb les obres del mestre Vives. Per contrast, les estrenes del mestre Guerrero o Alonso solen ésser un esclat. Prenen, al dia de l'estrena, amb una empenta enorme. Però dura molt poc. Com els focs d'encenalls.

Podran, doncs, tenir un èxit esclatant o no les obres d'En Vives. Es el de menys. Sempre, però, tindran un valor musical, la qual cosa fa que a la llarga perdurin. I no solament això, sinó que, tard o d'hora, són les que donaran la pauta per a poder estructurar novament un gènere líric espanyol autèntic, el qual ha d'ésser la continuació d'aquella tradició gloriosa de música, fàcil, lleugera, agradable, però pletòrica de sentit i de suggestions que fou, al seu temps, el *género chico*. *Chico* quant a l'extensió i gran per la qualitat.

Completament a part d'aquesta música baladrera i buida que ens han encolomat els magnats de l'opereta.

JAUME PASSARELL

GRAN TEATRE DEL LICEU

Avui, dijous, 13, a les 9 en punt.
6.ª de propietat i 5.ª d'abonament corresponent a dijous.

Ultima representació de l'òpera en 4 actes
LOUISE

Tercera sortida dels célebres artistes
MARCELLE BUNLET : ANGELA ROSSINI
JOHN SULLIVAN i JULIEN LAFONT
Mestre director: Georges Razigade

Dissabte, primera de CARMEN
ES DESPATXA A COMPTADURIA

(c) Ministerio de Cultura 2006

EL CINEMA

El cuirassat Potemkin

El cuirassat Potemkin de Serge M. Eisenstein, significa la naixença del film soviètic, naixença per generació espontània, producte autòcton que sembla néixer després d'una llarga incubació i a l'impuls del gest revolucionari del qual aquest cinema es farà l'apologista.

Més de vuit anys han passat d'ençà que el film d'Eiseinstein va pel món fent el panegíric de la revolució, i la força comprimida en aquest film resta avui encara intacta, com poguérem experimentar tots la setmana passada. Una força avassalladora i inquietant que pretén irradiar el seu impuls de la pantalla a la societat. Film de propaganda, posa el document — successos històrics ocorreguts a la coberta del *Potemkin* l'any 1905—al servei de la idea, i aquesta ideologia, en vinclar per la seva força d'intenció la matèria artística, és la primera impuresa a senyalar en el film.

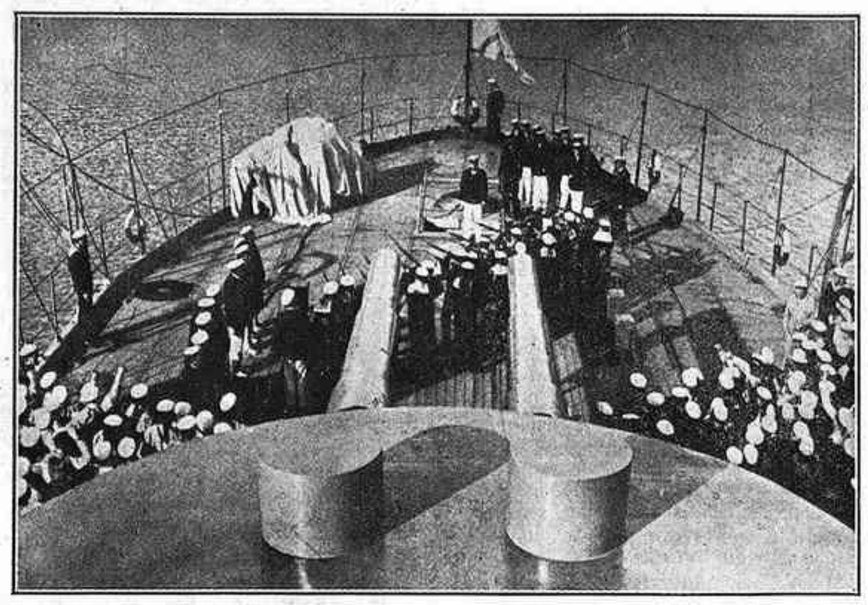

L'espurna de la revolta del «Potemkin»

Aquest art d'Eisenstein té alguna cosa de primitiu i de bàrbar i no estima les subtileses ni els sentiments complicats, es mou en la regió dels instints primaris i amb preferència en llurs manifestacions collectives. *Tempestat a l'Asia* coneixia l'heroi, l'individu; aquí només té veu la multitud. Totes les emocions que tempestuoses sacsegen el film són emocions de contagi collectiu, i, empès per aquesta commoció intensa i externa ensems, l'espectador és arrabassat a si mateix per no panteixar sinó al ritme del film.

El ritme aquí és sobirà; és l'èxit del film que treu la seva força irresistible, no precisament de les imatges per reeixides que siguin, sinó de les relacions que les imatges mantenen unes amb les altres. Rectificant-se unes amb altres i accentuant per això mateix els motius dramàtics, o bé al contrari, oposant-se mútuament i creant per contrast tota una imatgeria poètica de tremp èpic, les escenes es descorren en una dialèctica triomfal. Es en aquesta inclusió d'unes escenes amb les anteriors, on nosaltres veiem l'essència del cinema. Es tot el que podríem oposar—aquesta afirmació—al brillant panegíric pro *Quatre d'infanteria* que el nostre amic Armand Obiols volgué escriure per aquestes pàgines. Prenem amb joia avui l'exemple d'Eisenstein, que confirma d'una manera esclatant tota la nostra fe cineàstica.

Eisenstein, com el seu compatriota Pudovkin, sap lligar sense solució de continuïtat les imatges reals a les irreals, ja allusives ja simbòliques segons les exigències de l'acció. I és que més que el Fet, el film tracta de transcriure una Intenció, sense que això vulgui prejutjar una deformació de la veritat pel culte de l'ordre. No sabríem citar film més verídic—llevat de certes exageracions tendencioses—i ensems més ordenat.

La tècnica del film no pot ésser més primària. El seu autor ignora bona part dels excellents mitjans d'expressió que vivifiquen el cinema americà. Amb una gran limitació de recursos, amb una sobrietat extremada, Eisenstein potser per això mateix ha arribat a fabricar l'emoció a dolls imposants. Comparant-lo amb *Tempestat a l'Asia, El cuirassat Potemkin* resta primari, com dèiem al principi. D'aquí els seus avantatges i els seus inconvenients. Pudovkin en el seu film palesa un domini material més complet, un control intellectual més intens, matisa més i té una força sistetitzadora en relligar tota la història en una idea bàsica, que és com la rel d'un arbre, les branques del qual representen els múltiples episodis, que Eisenstein no té en el mateix grau. «Un crit, *El cuirassat Potemkin*; un cant, *Tempestat a l'Asia*.» Retenim la bona imatge de Moussinac a propòsit d'aquests dos autors, en oposar-los en aquesta forma.

Que si ara, abandonant la crítica estrictament cinematogràfica, relliguem el fet del film soviètic al fet general de la cultura, podríem fer una segona reserva, corollari de la que apuntàvem més amunt. Una reserva seriosa que afecta l'essència de la revolució i de la civilització, el problema de la cultura i del progrés i al mateix temps la validesa d'un art brutal que s'empara sota les grans commocions irracionals de les multituds i que, emparant-se en el mitjà hipnòtic que és el ritme cinemàtic, trasbalsa amb el seu gest brutal l'esperit de l'espectador. Hi ha aquí massa problemes a la vegada, per ni tan sols insinuar-los ara. Un dia trobarem potser millor ocasió d'explanar-los. Només voldríem fer una observació pràctica. El film va ésser aplaudit diverses vegades durant la projecció. Els que aplaudien la qualitat del film, podien haver aplaudit tota la nit; quant als que aplaudien la intenció, la propaganda del film, potser haurien quedat desagradablement sorpresos si en anar a dormir s'haguessin trobat que la idea que aplaudien de cara a la pantalla havia triomfat ja a la Rambla de Catalunya. Els apologistes teoritzants de la violència i de la revolució resulten de vegades la gent més conservadora del món.

JOSEP PALAU

CAMISERIA FITÓ BARCELONA
NOVETATS EN CAMISES
Jaume I, 11
Telèf. 11655

PANORAMA

Qüestió de gustos

Es bo de recordar que, després d'una gran propaganda, el Kursaal, un dels locals més acreditats de la ciutat, obrí les seves portes aquesta temporada amb una gran revista tecnicolor, que fou rebuda tan malament pel públic que hom es veié obligat a retirar-la del cartell l'endemà mateix.

En el mateix local tot seguit estrenaren una sarsuela que el públic respectà, considerant que es tractava d'alguna cosa de la seva pròpia casa.

El vodevil que es projectà al Tívoli no va pas tenir allò que podríem dir-ne un èxit descomptat.

No volem prolongar la llista; a tot això oposem l'èxit més gran de la temporada—cues diàries—, l'èxit de *Cuatro de Infantería*, film impopular d'acord amb el criteri que sembla disposar la programació de les nostres sales cinematogràfiques.

Voldran els empresaris compendre aquesta lliçó de coses que demostra que el públic és més intelligent del que es pensen?

Per què dubtar que *Hallelujah* pugui ésser un gran èxit de públic? Ho és en altres llocs; per què aquí no ho seria? Volem veure *Hallelujah*!

El film de l'expedició Byrd

Si, com desitgem, ens serà possible de veure la remarcable gesta de Byrd, ho deurem a dos intrèpids caçadors d'imatges, José J. Rucker i Williard Van der Veer, tots dos de la Paramount, que acompanyaren l'explorador.

Durant dos anys, els dos operadors hagueren de salvar molts obstacles, gairebé cada dia. Si la calor inutilitza la pellícula, els grans freds també. Durant els llargs mesos en què el termòmetre no es cansa de baixar, els negatius es contrauen i s'esquerden. Els aparells mateixos es deformen, entra claror en els magatzems i vela els negatius. A —37° els aparells s'esquerden: cal adobar-los sense respirar sobre d'ells, perquè l'alè es congela tot seguit. Quan hi ha tempesta, la neu, empesa pel vent, obstrueix l'objectiu.

Així i tot, J. J. Rucker i W. Van der Veer impressionaren més de 20,000 metres de film.

El cinema i la ciència

Al final d'un substancial article sobre les aplicacions científiques del cinema, el doctor Comandon escriu:

«El film és com la retina d'un ull collocat damunt de l'ocular i que no es fatiga mai; és, a més a més, una memòria perfectament fidel que no perd res de tot el que veu.»

Reproduint els moviments a una marxa que ens permet seguir-los, ens dóna la possibilitat d'analitzar-los millor que de cap altra manera. En fi, pot—si és permès dir-ho així—expressar per la projecció tot el que ha registrat. Resulta el millor mitjà de demostració de *comunicació* entre savis, dels fets que l'experiència i l'observació han permès establir. Instrument de recerca, instrument de demostració, el cinema té davant seu un magnífic esdevenidor científic.

Príncep contractat

I no es tracta pas d'un príncep tronat, sinó del príncep Zigvard, fill de l'hereu de la corona de Suècia, que té actualment vint-i-tres anys. Aquest jove havia estat alumne de l'Escola d'Arts Decoratives d'Estocolm i ara acaba de firmar un contracte amb la Svenska Film mitjançant el qual es compromet a executar les maquetes i els cartells necessaris per a un cicle de films que l'esmentada societat està a punt de rodar.

Al príncep Zigvard li és atribuïda la següent frase:

—Vint-i-cinc anys abans, un príncep servia el seu país casant-se amb una princesa estrangera, desfilant al davant de les seves tropes o visitant sobirans estrangers. Els temps han canviat, i avui dia crec que treballant en la producció de films treballo en la més eficaç de les popagandes en favor del meu país.

Els sords al cinema

Les empreses del Coliseum i Cinaes procedeixen a instal·lar en els seus locals unes butaques destinades als que pateixen de sordària, des de les quals — asseguren — aquells podran sentir, gràcies a la instal·lació de certs aparells, d'una manera perfecta les pellícules parlades. No podem menys de felicitar les dites empreses pels fins humanitaris que persegueixen amb aquest notable invent, i estem impacients de veure els que seuran en aquestes butaques, perquè és fama que els sords són una mena de gent que no volen mai reconèixer llur defecte.

STUDIO CINAES

Divendres passat al Lido Cinema tingué lloc la primera sessió de les que pensa organitzar Studio Cinaes. El *clou* de la sessió el constituïa la presentació del film rus *El cuirassat Potemkin*, que és l'objecte d'un article que publiquem en aquesta mateixa pàgina.

La resta de la sessió es disposava d'una forma idèntica al pla que regia les nostres sessions especials de cinema. El documental, la comparació retrospectiva i l'assaig d'avantguardisme.

S'anuncia per a molt aviat la pròxima sessió, amb la presentació del film de Josef von Stenberg, *Els docks de Nova York*, que la incapacitat dels empresaris obliga al cap de dos anys a portar a una sessió especial de cinema.

FILM SONOR

I

Si d'aquí cent anys encara els vaga de celebrar centenaris, es veu que l'any de gràcia de 1930 serà la data commemorable de l'adveniment del film sonor. No hi ha pas dubte que valdrà la pena de commemorar-la. Els prodigis que haurà fet la tècnica, entretant! Colors, imatges en relleu, magnetofonia! I les obres d'art pur que haurà reflectit la pantalla! Imagineu-ho. Les perspectives que s'obren, amb una mica de fantasia, fan rodar el cap. Per això, aquestes anticipacions retrospectives són un consol. Ens ajudaran, si més no, a suportar resignadament i confiada les malalties d'infància que amenacen el cinema sonor. El xarampió de jazz-opereta-revista que ens farà patir aquest hivern! Tot ho fa preveure.

Persones competents en la matèria han escatit des d'aquestes columnes i des de les pàgines de la premsa diària alguns dels problemes que posa el cinema sonor. El meu amic Trabal, amb un optimisme que jo voldria compartir, ha parlat àdhuc de la viabilitat d'una indústria catalana dedicada a la producció de cintes sonores. Joan Sacs insinuava, temps enrera, una idea semblant a propòsit de dibuixos animats i «sonoritzats», com ara ens fan dir. Tot plegat, encara que jo he de confessar una incompetència absoluta en la matèria, m'ha fet venir ganes de reflexionar, des del punt de mira del músic, sobre el film sonor.

«Matu i la seva dansarina» per Ben Harrisson i Many Gouud

En primer lloc, confesso que les produccions sonores que fins ara he vist m'han produït una gran desilusió. He d'advertir, però, que no he pogut veure cap film dels que En Jeroni Moragas, en les seves crítiques interessants a la *Revista de Catalunya*, lloa i considera com els més reeixits dels que fins ara s'han pogut veure a Barcelona. De totes maneres, suposo que no representen una tendència essencialment distinta de la que es revela en els pocs que fins ara he vist (*L'àngel blau, Atlàntic, Quatre d'infanteria, Gales de la Paramount*).

En rigor trobo que aquests films no realitzen estèticament cap progrés sobre el film mut acompanyat per l'orquestra amb música adaptada. Al contrari. Recordo, per exemple, *Resurrecció*, de Tolstoi, o *Els teixidors*, de G. Hauptmann, que des del punt de vista de la ilustració musical eren àdhuc superiors a aquestes noves produccions sonores. El primer es servia amb força traça de fragments simfònics de Txaikowski, admirablement consonants amb el to romàntic i patètic de les escenes ilustrades. Encara que dir això sigui una heretgia als ulls dels admiradors de Txaikowski, i, no obstant, jo en sóc un. El segon treia un partit excellent de velles cançons populars alemanyes d'època, instrumentades per orquestra (avui, el cinema sonor això encara ho faria millor emprant el chor).

Però el criteri amb què aquests films silents eren ilustrats per l'orquestra (en les bones sales), és, musicalment parlant, si fa no fa el mateix que hem pogut veure emprat en les esmentades produccions sonores. La única diferència consisteix que els actors, ara, parlen (excessivament, gairebé sempre), canten—Marlene Dietrich, per exemple, amb la primera veu de dona verament «fonogènica» que jo hagi sentit—i tots els objectes capaços d'engendrar ondes sonores us envien des de l'*écran* llurs fútils remors, puerilment amplificades, amb aires de protagonista, hiperdimensionals... Quan una dona passa amb esclops per l'escena—*queteclac, queteclac, queteclac*—us fa perdre el veure i el sentir. Més ben dit, no veieu ni sentiu res més: aquell parell d'esclops agafen una importància fenomenal.

Aquesta fonografia mecànica de la suma de remors, sorolls, espetecs, etc., que dóna la «realitat», fa pensar, per la ingènua complaença amb què són registrats, en aquelles

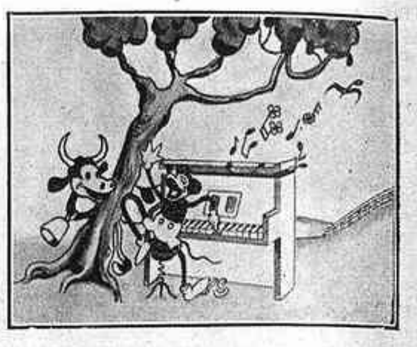

«Mickey virtuós» per Ubirwerks

curioses manifestacions de l'edat infantil del descriptivisme musical: el melodrama de Rousseau, les sonates bíbliques dels clavecinistes. Una ràpida escala ascendent ilustrava el cop de pedra furient que engegà la bassetja de David. Un acord de sèptima disminuïda que es desfà en arpegis descendents: la caiguda del gegant...

I encara. Aquí almenys s'ilustraven simbòlicament coses fins a cert punt dramàticament importants. I quan només es tractava d'evocar una «atmosfera» amb imitacions de remors naturals, hi havia encara transposició artística. Car la música, realment, no imita res—fora de si mateixa.

Amb els dibuixos animats passa el mateix, però a la inversa.

Es la imatge, aquí, la que vol ilustrar la música, o vagament el ritme, el moviment lineal o, més sovint encara, els esquemes mètrics, els «peus» de la música. Quan el gat, l'ànec o la cigonya passen passeres a compàs, o les notes d'un arpegi de flauta esclaten en bombolles a la pantalla, o fan sortir bolets de terra, el gaudi de l'espectador és complet.

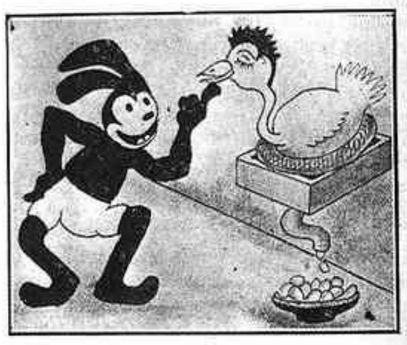

«Oswald masover» per Walt Disney

No és difícil, però, de preveure, em sembla, que aquest plaer d'ilustració aferrada al detall—tant si és al plàstic, com si és al musical—s'esgotarà ràpidament. Allí on el paral·lelisme entre so i imatge pot tenir tal vegada majors possibilitats, és en tota l'àrea que va del còmic fins al grotesc.

ROBERT GERHARD

(*Seguirà*)

RAMON BES & C.A
Maquinària, Tipus, Filetatge de bronze, Tintes i utillatge per les Arts Gràfiques
Aguilers, 1, i Via Laietana, 4. BARCELONA
Telèfon 15524 - Apartat 896
Direcció telegràfica: DANIBES

¡La voga de la pel·lícula en espanyol!
"Paramount"
presenta dues de les seves millors produccions, totalment parlades en espanyol, per artistes espanyols, en dos dels millors locals de
Cinaes
El cuerpo del delito
per Antoni Moreno, Maria Alba, Ramon Pereda i Andreu de Segurola a
CAPITOL
*
Doña Mentiras
per Carme de Larrabeiti, Felix de Pomés, Carme Ruiz Moragas, Miquel Ligero, Juli Peña i Carme Fernàndez
estrenada anit, amb
ÈXIT FORMIDABLE!
al
TIVOLI
Si són films "Paramount" són el millor del programa

Viatges Marsans, S. A.
Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA
Bitllets de Ferrocarrils Nacionals i Estrangers - Passatges Marítims i aeris
Viatges a "Forfait" - Excursions acompanyades - Peregrinacions, etc.
INFORMES
I PRESSUPOSTOS GRATIS

(c) Ministerio de Cultura 2006

LES ARTS DISCOS

"Les arts i els artistes"

I ara! Com ha anat, això? M'he despertat, sobtadament, assegut al llit. El dors de la mà dreta em fa mal i damunt de la catifa veig que hi ha el despertador (marca les cinc del matí), el cendrer amb quatre burilles dintre i... una, dues i tres a fora; també hi veig el llibre que estic llegint (el nom del qual passaré per alt, perquè no em faria quedar prou bé), i també, oh!, miracle: el vas d'aigua vessat.

Sí, sí, ara ho recordo. Estava somiant i segurament en aquell discurs dec haver gesticulat amb massa vehemència i, és clar! un cop de braç ha ocasionat aquest daltabaix. Quin discurs?... Ah! Sí... ara vaig refent el somni...

Era a l'interior del Palau de Justícia. En una d'aquelles sales es celebrava una vista. Guardaven l'entrada tres individus vestits d'idèntica manera que aquell herald del cartell de l'Exposició i collocats en la mateixa postura (quin martiri!, fins en somnis). Tot seguit els he conegut: eren els nostres distingits *marchands* senyors Dalmau, Maragall i Merli (el martiri era per l'incongruent uniforme).

Dintre de la sala, molta gent, moltes cares conegudes. Entro procurant no fer soroll, però m'entrebanco amb unes llarguíssimes barbes que s'arrossegaven per terra i caic als peus de la senyoreta Isabel Llorach. Demano perdó a la respectabilíssima dama, i el pare Miquel d'Esplugues m'ofereix tota mena d'excuses bo i recollint la seva venerable barba. Els tres heralds intenten expulsar-me del local, però gràcies a la intervenció de la presidenta de Conferentia Club puc situar-me, a la fi, en un lloc confortable.

Es tracta, evidentment, de la vista d'un procés, però d'un procés molt extravagant. Tan extravagant que fins hi ha constituït el Jurat—institució que, en els temps actuals d'aquest país, sols pot aparèixer en somnis—, i més incongruent ho trobareu encara, si us dic que en el banc dels acusats hi ha, «només», totes les pintures i escultures de l'agrupació «Les Arts i els Artistes» exposades a la Sala Parés.

Quan jo he entrat, el fiscal estava informant. No recordo clarament tot l'informe del lletrat, però intentaré transcriure els fragments que encara no he oblidat.

Escolteu, doncs, algunes paraules dites pel fiscal en el meu somni.

...De Josep Aragay, fa poc temps, en veiérem belles peces de ceràmica, però aquests tres retrats són de migrada qualitat pictòrica. Si en el retrat de noia hi ha alguna espurna de sensibilitat, queda apagada per un còmode emboirament, pel qual li és possible eludir les qualitats de la matèria. I si en el retrat d'home hi ha quatre gotes d'intensitat, el formulisme gairebé acadèmic acaba per assecar-les. En aquestes pintures d'Aragay hi ha més Retòrica que Pintura...

...Quan Rafael Benet sintetitza, assoleix, molt sovint, una pintura ajustada en tots els elements emotius i pictòrics, però quan analitza i vol expressar la juxtaposició de les accidentacions del model, aleshores decau (especialment en els primers termes) cap a una interferència pictòrica. Vull dir, respectable Jurat, que de la intersecció divisionista dels colors en resulta una anullació destructiva—i a vegades inharmònica—de les qualitats del model. Per això podem acceptar aquesta tela de dimensions més reduïdes, perquè en ella ha simplificat, però acusem l'existència del confusionisme en alguns fragments de l'altra...

...Acuso, també, Ricard Canals per haver-nos presentat dos retrats amb els quals no haurà augmentat la sèrie valuosa a què ens tenia acostumats...

...Domènec Carles ha de vigilar que l'excessiu colorisme no l'encamini cap als paranys d'un sensualisme perillós. En el temperament fogós d'En Carles, la contenció es fa, encara, més necessària...

...Ramon de Capmany està molt afinat en aquest paisatge més gran; però en l'altre, el seu habitual preciosisme determina un esblaimament de la matèria. Si en la matisació hi hagués més gravidesa, les obres de Capmany tindrien més consistència...

...Francesc Domingo es torna a humanitzar...

...Jaume Guàrdia, aquesta vegada, presenta molt poc interès. En altres ocasions podíem remarcar el seu agradable decoratisme pictòric, però ara més aviat hauríem d'anotar el seu inexpert colorisme primari...

...Per la consideració que em mereix l'art de Manuel Humbert, passaré per alt la seva figura exposada i particularment pel fragment de les mans...

...Davant dels dibuixos de Pere Ynglada l'advocat defensor segurament remarcarà la digitació agilíssima, la sensibilitat oriental, la suggestiva expressivitat i altres mereixedores excellències, però jo tinc l'obligació de subratllar un perniciós virtuosisme en alguns moments d'aquests dibuixos. La gràcia de la línia és molt important, però... (No recordo l'acabament d'aquest paràgraf.)

...En aquest paisatge del moll del carbó, Francesc Labarta intenta renovar-se cap al formulisme *fauve*, però el seu pòsit academista ja és massa filtrat i l'acord no acaba de fusionar-se. En les altres teles, l'ajustada construcció del model disculpa el trucatge excessiu i atenua les inexpressives plasmacions de caient professoral...

...L'esquematisme de Josep Mompou pot alterar-li la substància pictòrica...

...Lluís Mercader és un pintor tan sensible com vulgueu, i més encara, però de vegades deixa el model abans d'acabar-lo d'estructurar... Cal vigilar l'uniformisme de les matisacions. En canvi l'altre Mercader, En Jaume, ha de tenir compte amb les acusacions dels seus efectismes.

Dunyac. — Retrat de Pompeu Fabra

...Joaquim Mombrú pot dir, i amb raó, que els seus quadros són d'una objectivitat amable, prudent i fins d'una justa situació de valors, però i en el subjectivisme indispensable en totes les obres d'art, que no hi pensa?...

...L'art substanciós de Josep Obiols és malaguanyat per sotmetre's a un geometrisme imperatiu de la composició, com així succeeix en la figura ajeguda. Sort que ens presenta, a més a més, altres teles ben resoltes i una colla de bons dibuixos.

...Iu Pascual també ens podria dir que el seu paisatge d'Olot fa molt bonic, però en aquest cas, jo li contestaria «fa tan bonic, tant... que no m'agrada».

Si el Jurat em demanés:

Són correctes els dibuixos de Josep Ràfols?, contestaria: Sí. Però si em preguntés si són sensibles, diria: «Aquests que teniu davant dels ulls, en molt pocs comptats moments.»

...Enric C. Ricart ens presenta unes pintures massa esterilitzades...

...I aquí teniu la darrera pintura d'aquesta exposició, una figura d'Alfred Sisquella. Mai, com ara, serà oportuna la frase que els darrers seran els primers. Davant d'aquesta admirable figura només assenyalaria—si hagués de presentar-vos un delicte—el fragment oposat a la llum de la cara...

...I passem ara a l'escultura exhibida en aquest Saló de «Les Arts i els Artistes».

Enric Casanovas ens mostra dues obres de la seva producció normal i un cap de noia, en el qual aconsegueix unes palpitants delicadeses de la forma...

...Josep Clarà, continua, amb el seu bronze, l'escultura pictòrica d'altres vegades...

...Josep Dunyac ha fet un retrat molt viu i ajustat de Pompeu Fabra, però en les altres escultures no hi ha la vertebració necessària, ni l'emoció de la forma... Aquesta figura dreta és la mateixa escultura, en dimensions reduïdes, de la que hi ha emplaçada en el parc de la Ciutadella. En créixer de dimensions ha augmentat, veritablement, de valor. La figura del pare és una obra que honora el seu autor; en canvi, no podem dir el mateix de les que teniu davant, excepció feta del bon retrat d'En Fabra...

...El deformisme—altres vegades emotiu—de les escultures d'Apelles Fenosa en aquest retrat ha fallat. Potser ha fallat per allò que en diuen manca d'ofici, sigui com sigui...

Els baixos-relleus de Josep Granyer són reeixits de composició, però de menys estil que altres vegades. L'escorç del bras del guitarrista no és prou ben explicat..

Resulta que Joan Rebull és el darrer escultor que comentem.

Podríem, doncs, aplicar-li el mateix aforisme dit a En Sisquella, i també seria just...

I des d'aquest moment, gairebé, ja no recordo res més del meu somni...

Ah! Sí. Recordo que les exigents acusacions del fiscal em sulfuraven perquè callava les veritables qualitats de les obres d'aquests artistes i abans d'esperar l'informe de l'advocat defensor vaig aixecar-me determinat a empendre llur defensa.

Senyor President—vaig exclamar—, demano que se'm concedeixi la paraula»... i potser amb el gest d'aixecar el braç he tirat per terra el despertador, el cendrer amb les set burilles, el llibre i el vas d'aigua.

MÀRIUS GIFREDA

raspalls per a tots els usos
articles de neteja — objectes per a presents
rambla de catalunya, 40

DES DE MADRID

El Saló de Tardor

El Saló de Tardor, obert aquest autumne madrileny ensucrat com un raïm, tendre, i com clandestí sota les arbredes del Retiro, té tota l'heterogènia complexitat de les exposicions de temporada. La confusió caòtica d'un quarto de mals endreços. Hi ha teles—*Moza viniendo de la fuente, En la era, Crepúsculo en el mar, Mi sobrina Antonia*, etc.,—que juraríeu haver-les vist cent, dues centes, tres centes vegades. Però resulta que són unes altres. Unes altres noies, amb els mateixos càntirs i les mateixes faldilles llampants; uns altres segadors; uns pescadors diferents i àdhuc diversos familiars dels artistes.

Hi ha l'empelt nou, certament. Però hi ha el perill nou, tan esgarrifós o més que l'antic. Si els pintors de fa vint anys *rossinyolegen*, o *zuloaguegen*, els d'ara *picassegen* o *togoregen*, segons els sembla. Caldria, d'ara endavant, controlar rigorosament l'adjectiu *independent* que tan acostuma a plaure a la gent jove. Fins assegurar d'una manera estricta aquesta independència.

Al costat d'una quantitat consternadora de patums costumistes, es belluguen les firmes joves. Hi ha els intents cubistes poc reeixits de S. Pelegrín; la ingènua intenció de retaule de Pedro Sànchez i Genard Lahuerta; la docta factura post-expressionista de M. de Cossío; alguns trets intelligents de Berdejo.

Tot això, gens negligible, però, queda absolutament obscurit per les vint-i-vuit teles que a una sala a part exposa la joveníssima pintora castellana Angeles Santos. Angeles Santos ha estat enguany el *clou* del Saló de Tardor madrileny i segurament la més interessant collecció que pot oferir-se avui als tastadors de pintura.

La fórmula pictòrica d'Angeles Santos es mou sempre dins d'una autèntica irrealitat. Dins d'una clara sobrerealitat. El que varia és l'instrument; el mitjà. Unes vegades l'expressió subconscient és obtinguda amb elements plàstics decididament fantàstics. D'altres el contacte s'obté mitjançant un tractament adequat de les coses reals.

Alguna vegada, parlant de cinema, he exposat aquests dos camins d'expressió subconscient. Pot oferir-se un paisatge de somni embolcallant les formes en un dibuix fantàstic, o simplement, boirosament imprecís (Man Ray). O bé pot arribar-se a la sensació subconscient—automatisme psíquic pur—presentant els objectes tal com són en la realitat, encadenant-los però sense lògica, coherència ni raó (Buñuel).

Quan Angeles Santos es decideix pel primer camí, la seva plàstica és visiblement influïda pels més conspicus conreadors dels paisatges de somni. Efectivament, hom sap que el sobrerealisme no és pas una cosa del segle XX. Totes les èpoques a les quals l'esperit s'ha imposat al culte de la forma—Edat Mitjana, Misticisme, Romanticisme—han produït, més o menys constatat pels seus contemporanis, aquest tipus d'obra d'art. El Bosco extreu del ventre medieval la galeria monstruosa de les seves figures. Morales ix de la rel mística. Goya s'anticipa al Romanticisme; al Romanticisme que sabrà produir un Nerval, i en últim terme un Lautréamont.

Angeles Santos recorda Goya i El Bosco (el Bosco que de vegades ha estat present a l'obra de Salvador Dalí). Hi ha les bruixes del pintor aragonès, i els monstres del miniaturista torturat. Tot això aguditzat amb un esperit malaltís, que arriba a afuarse en la seva obsessió. Hi ha un joc complicat de morbositats—sadisme, masoquisme—en la crueltat d'algunes figures, en la complicació de certs suplicis mentals, imposats per l'artista.

Angeles Santos. — Pintura a l'oli

El segon camí d'Angeles Santos consisteix a apuntalar-se en elements reals per a intentar el salt magnífic que inclou el perill de suïcidi angèlic de què parlava Maritain. Angeles Santos demostra en aquest segon viarany una perfecta possessió de la tècnica pictòrica; un domini pròdig en troballes, dels recursos de la pintura. Aquest sector de l'obra d'Angeles Santos cau clarament dins la fórmula post-expressionista, amb una certa relació amb Togores, i fins i tot amb Metzinger. Però, sota la forma intelligentment conreada, s'amaga la formidable incoherència del somni, en un empelt que de vegades ha arribat a recordar-nos les creaciones formulades per Chirico.

Es possible que una crítica estricta ens obligués a denunciar algunes vacillacions originades pel control intelligent. Es impossible, però, no veure en aquesta pintura un dels temperaments més forts, més aguts, del nostre temps, tenint en compte la formació autòctona del seu esperit solitari en el silenci d'una vella ciutat castellana, i l'energia expressiva de la seva plàstica.

GUILLEM DIAZ PLAJA

Ferran Callicó

La galeria d'art de Casa Llibre, S. A., ha estat inaugurada amb una exhibició de pintures i dibuixos de Ferran Callicó. Ens dol no tenir l'espai mereixedor per comentar-la. No obstant, anotem amb gust que la paleta de Callicó es va desprenent de les influències del museu i de la pintura castellana contemporània.

No sols ha guanyat en agilitat, sinó també en la matisació i conjugació dels colors. Els dibuixos-retrats continuen fidels al model, però també segueixen a baixa temperatura, freds. — M. G.

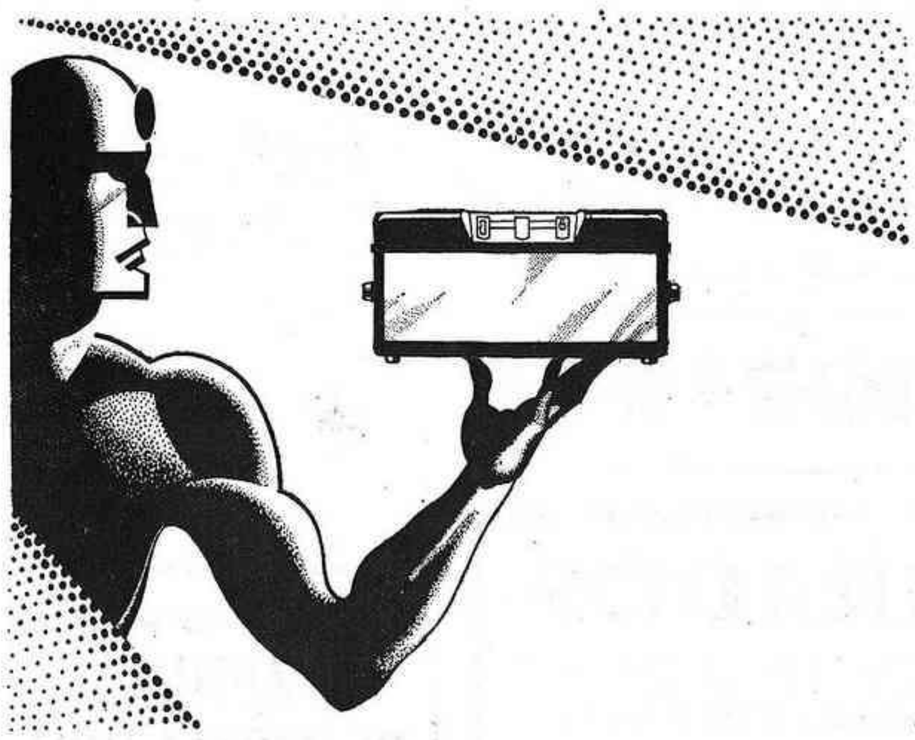

EL MEJOR AMIGO DE LA CASA

es un aparato de Radio, según la frase feliz del ilustre Benavente, y entre los Receptores de Radio que más satisfacciones y alegrías llevarán a su Casa, están los Receptores PHILIPS que se distinguen por su selectividad, fidelísima reproducción de los sonidos y sencillo manejo. Un aparato PHILIPS realza el aspecto de cualquier habitación y es un signo de riqueza y de buen gusto. Pida usted una demostración en los buenos establecimientos de Radio

Infórmese de las ventajosas condiciones de Venta a Plazos. Un pequeño desembolso le permitirá disfrutar inmediatamente del placer constante que ha de proporcionarle un Receptor de Radio de primera clase

PHILIPS IBÉRICA, S. A. E.
MADRID, BARCELONA, SEVILLA, BILBAO, VALENCIA, LAS PALMAS

PHILIPS

DISCOS

MUSICA SIMFONICA

Ben poques són les obres simfòniques dels autors romàntics que han guanyat la posteritat, però n'hi ha una, la *Simfonia incompleta*, de Schubert, que es podrà presentar sempre com un model d'inspiració i perfecta construcció. Els seus temes, principalment els del primer temps, entonats pels instruments de corda baixa, aviat capten l'oient, que va seguint tota l'obra sense esforç i amb certa complaença íntima, i molt temps després d'haver-la sentida encara perdura en l'oïda el record d'aquelles melodies exquisides. El disc, i més en música simfònica, tot i la seva perfecció actual, no serveix per a presentar una obra, ja n'hi ha prou amb què sigui un bon record d'una anterior audició de concert, i en aquestes obres desproveïdes de contrastos violents i amb una instrumentació clara i definida, arriben a familiaritzar amb el gran públic les obres cabdals de la música. Heus ací un bon servei del disc que, encara que modest, ha d'ésser ben agraït. Són moltes les edicions en disc d'aquesta simfonia, i els discos que ara omple l'orquestra de Filadèlfia, poden presentar-se com els millors: interpretació sòbria, però més animada que altres sentides també en disc, dirigides per mestres alemanys, i amb un intent ben reeixit d'intensificar l'expressió en els moments culminants de l'obra. No se sap de quins mitjans es val el mestre Stokowski per assolir la perfecció que obté en els enregistraments de la seva orquestra, però no hi ha dubte que entre ells hi ha una especial distribució dels micròfons i també l'audició en una sala de grans dimensions i d'una acústica que encomana al disc una sonoritat d'amplitud que fa que se senti l'orquestra en un conjunt ben definit.

L'aprés midi d'un faune, de Débussy, l'obra clàssica de la música moderna francesa, també sovinteja en els programes de discos. Aquesta varietat d'enregistraments permet seguir les diferents varietats que en l'interpretació difícil d'aquesta obra donen les orquestres més famoses. La publicada per la casa Odeón és de l'Orquestra del «Concerts Colonne», que dirigeix el mestre Piernné molt d'acord amb les exigències d'aquesta música subtil, en la qual abunden les sonoritats vellutades i disperses.

Les obres simfòniques amb temes folklòrics rarament assoleixen una difusió universal, i únicament són conegudes en els països d'on són les cançons que comenten. Únicament quan els autors gaudeixen de gran autoritat, com és el cas de Rimsky i altres autors russos, poden assolir una gran difusió.

Els *Divertissements sur des chansons russes*, del músic francès Rabeau, tot i emprant el folk-lore rus, semblen, per la seva elegància, més una obra francesa, puix l'orquestració els treu el color popular per a formar una fantasia simfònica.

Aquí, amb la música simfònica, parlarem d'una *Rapsòdia en Jazz*, composició que, en forma de concert, interpreta l'Orquestra Whiteman amb piano solista, formada per diversos fragments del film sonor *El Rei del Jazz*. Les sonoritats del piano, i més prenent aquesta forma de contrapunt rítmic, són les que més s'avenen amb les del jazz per a formar un conjunt concertant. En discos ja havíem sentit aquests conjunts de piano i jazz, però incidentalment, i en el fragment d'algun ballable. En aquesta *Rapsòdia*, escrita en forma de fantasia, hi ha més llibertat per les variacions pianístiques, però cal confessar, reconeixent sempre l'excellent interpretació, que l'escritura simfònica no és encara perfecta, i això molt per haver emprat temes que més donen per un ballable que per una forma simfònica. Hi ha l'intent d'acumular als instrumentistes dificultats que fan que, a l'interpretar aquesta obra, es converteixi en una acrobàcia de la qual només es poden sortir els músics de l'orquestra Paul Whiteman. Amb aquest conjunt de piano i jazz es poden obtenir obres interessantíssimes, però per això val més fugir, tant dels ballables com dels arranjaments d'altres obres de l'orquestra clàssica.

J. G.

Simfonia incompleta. — Schubert. — Allegro moderato i Andante con moto. — Orquestra Simfònica de Filadèlfia. — Companyia Gramòfon: AB 609/610/611.

L'après-midi d'un faune. — Débussy. — Orquestra Colonne. — Odeón: 129025.

Divertissements sur des chansons russes. — Rabau. — Odeón: 203274-5.

Rapsodia en Jazz. — Gershwin. — (Del «Rei del Jazz») Orquestra Paul Whiteman. — Cia. Gramòfon: AF 382.

Fontbernat
Sastre
CUCURULLA, 2, 1.º

MOBILIARI D'ART
BUSQUETS
Decorador, mestre ebenista i tapisser. Objectes d'art i de fantasia per a obsequis. Sales d'Exposicions de Belles Arts.
Passeig de Gràcia, 56. Telèfon 16285
BARCELONA

(c) Ministerio de Cultura 2006

Els mobles d'oficina més bons, elegants i barats

Demaneu catàleg que enviem gratuitament

ORBIS

Marca Registrada

La millor màquina
Fabricació europea

Gran taller de reparació de màquines d'escriure

Venda de paper carbó, cintes i altres accessoris

Descomptes especials per a Ajuntaments i col·legis

F. FERRER AYMAR

Claris, 5. - BARCELONA. - TEL. 19763

¡NERVIOSOS!

Prou de patir inútilment, gràcies a les acreditades

GRAGEES POTENCIALS DEL DR. SOIVRÉ

que combaten d'una manera còmoda, ràpida i eficaç la

Neurastenia, Impotencia (en totes les seves manifestacions), mal de cap, cansament mental, perdua de memòria, vertigens, fadiga corporal, tremolors, dispepsia nerviosa, palpitacions, histerisme i trastorns nerviosos en general de les dones i tots els trastorns orgànics que tinguin per causa o origen esgotament nerviós.

Les **Gragees potencials del Dr. Soivré,** més que un medicament són un element essencial del cervell, medul·la i tot el sistema nerviós, regenerant el vigor sexual propi de l'edat, conservant la salut i prolongant la vida; indicades especialment als esgotats en la seva joventut per tota mena d'excessos, als que verifiquen treballs excessius, tant físics com morals o intel·lectuals, esportistes, homes de ciència, financiers, artistes, comerciants, industrials, pensadors, etc., aconseguint sempre, amb les **Gragees potencials del Dr. Soivré,** tots els esfourços o exeercicis fàcilment i disposant l'organisme per rependre'ls sovint i amb el màxim resultat, arribant a l'extrema vellesa i sense violentar l'organisme. amb energies pròpies de la joventut.

Basta pendre un flascó per convèncer-se'n

Venda a 5'50 ptes. flaseó, en totes les principals farmàcies d'Espanya, Portugal i Amèrica

NOTA. – *Dirigins-se i trametent o'25 ptes. en segells de correu per al franqueig a Oficines* **Laboratorio Sòlatarg, carrer del Ter 16, Barcelona,** *rebreu gratis un llibre explicatiu sobre l'origen, desenrotllament tractament d'aquestes malalties.*

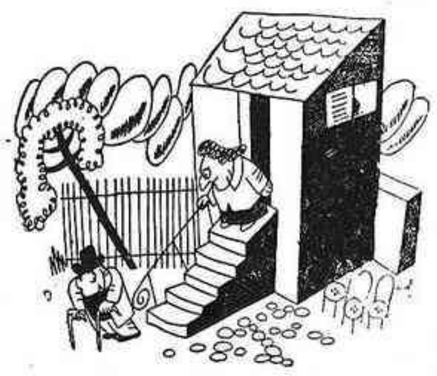

La dona de l'impedit.—Mira que plourà, Joan. Faries millor d'agafar dos paraigües.

(*Ric et Rac*, París)

La dona.—El nen s'ha begut tota la tinta! No sé què fer?

El marit.—De moment, escriure amb llapis.

(*Das Kleine Witzbatt*, Leipsic)

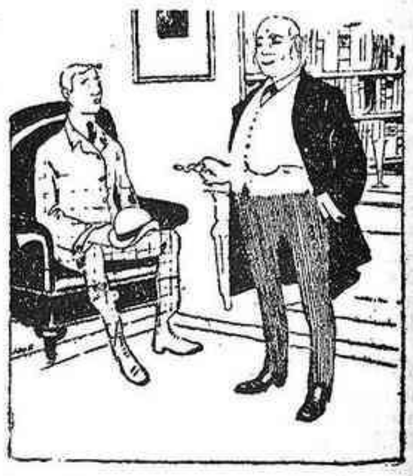

El metge.—I sobretot, absolutament res de treball intellectual.

El periodista.—Però puc seguir fent articles?

El metge.—Oh, això sí, és clar!

(*Ric et Rac*, París)

CONFORT

—Ja ho crec si és el millor hotel! Cada dia fan punta als escuradents vells!

(*Marius*, Marsella)

Anuncieu a MIRADOR

Suscriviu-vos a **MIRADOR**

SETMANARI CATALA

Pelai, 62. - BARCELONA

BUTLLETÍ DE SUBSCRIPCIÓ

El Sr. .....

que viu a .....

carrer ..... *n.º* ..... *es subscriu a* **MIRADOR**

pel preu fixat de **2'50 ptes.** *trimestre.*

..... *de* ..... *de 193*.....

Signatura

AIGUA DE ROCALLAURA

LA DEU MÉS RICA DEL MÓN

Si vostè pateix d'**Albuminúria, Litiasi úrica (mal de pedra), Bronquitis parenquimatoses Nefritis crònica,** es curarà radicalment amb

AIGUA DE ROCALLAURA

S'expèn en ampolles de litre i mig i en garrafons de vuit litres

Distribuidors generals

FORTUNY, S. A.

Carrer Hospital, 32 i Salmeron, 133

Societat Espanyola de Carburs Metàl·lics

Correus: Apartat 190
Teleg.: "Carburos"

BARCELONA
Mallorca, 232

Telèfon 73013

CARBUR DE CALCI; Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) : : OXIGEN 99 °/₀ DE PURESA, Fàbriques a Barcelona i València : : ACETILEN DISOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid i València : : FERRO MAGNESI i FERRO SILICE : : SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces seda, cotó i altres teixits : : CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica : : GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS, GRATIS

"ORTOPEDIA MODERNA"

Fill de B. CARCASONA

Taller i despatx: ESCUDILLERS BLANCS, 8. - Telèfon 18918

Casa fundada en 1875

Braguers Reguladors

per a retenció absoluta de la trencadura.— Faixes de totes menes
Faixa-cotilla abdominal.— Models moderns

Cotilles Ortopèdiques

per a guarir o corregir les desviacions de l'esquena

Més de cinquanta anys de pràctica són la millor garantia

(c) Ministerio de Cultura 2006

IMPRESOS COSTA
Asalto, 45 — Barcelona